

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

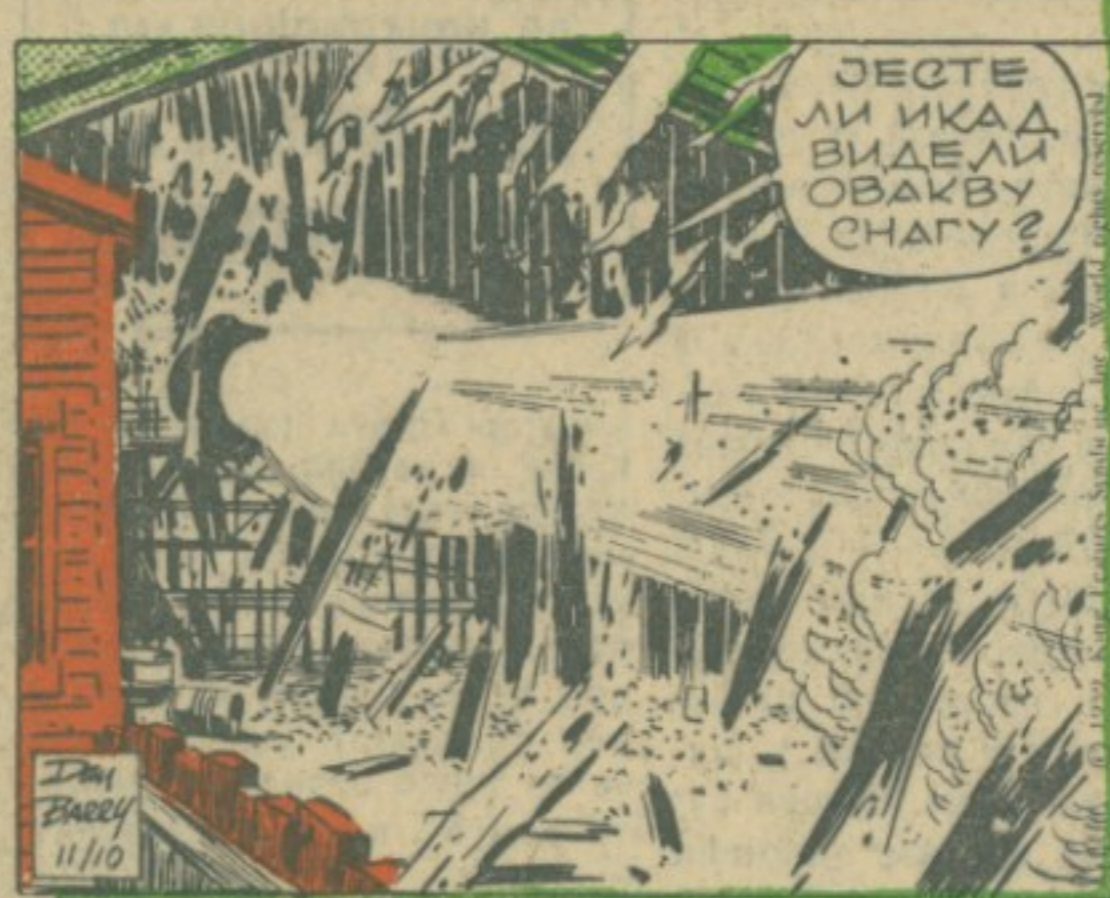
20
ДИНАРА
1952

Година XXIV. Број 613
Субота, 28. септембар 1968.

ИЗПАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

КРОЗ ВЕКОВЕ

ТРАЈАНОВ СТУБ

Трајан Марко Улпије (Маркус Улпиус Трајанус 53—117) римски император, владао је од 98—117. и последњи водио освајачке ратове у Европи против Дачана, а у Азији против Парћана. Дачане је победио и њихову земљу претворио у римску провинцију Дакију (данас Румунија). Трајан је много градио, нарочито на Балкану. Најпознатије грађевине су: камен мост преко Дунава недалеко од Кладова који је везивао Горњу Мезију (Србију) са Дакијом; „Трајанов пут“ који је водио десном обалом Дунава од Сингидунама (Београда) до моста; разна у-

тврђења у Дакији; Трајанов стуб у Риму на коме су поред осталог барелефима приказани prizori из рата са Дачанима и многе друге.

За Трајанов стуб је интересантно то што је завршен оног дана када је цар Трајан умро: 9. VIII 117. године. Осим тога да би био саграђен морао је да се сарвни један брег а висина подигнутог стуба била је колико највиши врх некадашњег брега. Стуб је висок 29 метара, има 2,50 м у пречнику и састоји се од 23 спирална ваљка од белог мермера. У постољу стуба је направљен простор да би били положени посмртни остаци императора Трајана. Стуб је украшен натписима и ратничким трофејима. На барелефу у 24 спирале око средине стуба представљене су епизоде из рата са Дачанима. Кроз унутрашњост стуба воде 185 спиралних степеника до дорског капитола, где се некад уздицала Трајанова статуа. Касније, 1588. замењена је статуом светог Петра. Овај споменик је најлепши од свих и сасвим добро очуван. Његови барелефи су драгоцени за војне археологе.

У ОВОМ БРОЈУ: Фанџом из Рабаула. Методи Скошланд јарга. Тошални раш у старој Грчкој. Анејдоше. Последњи часови Змај-Јовини. Град у зиради. 3.000 година камјиниа. Сиријови.

Ripley: Веровати или не

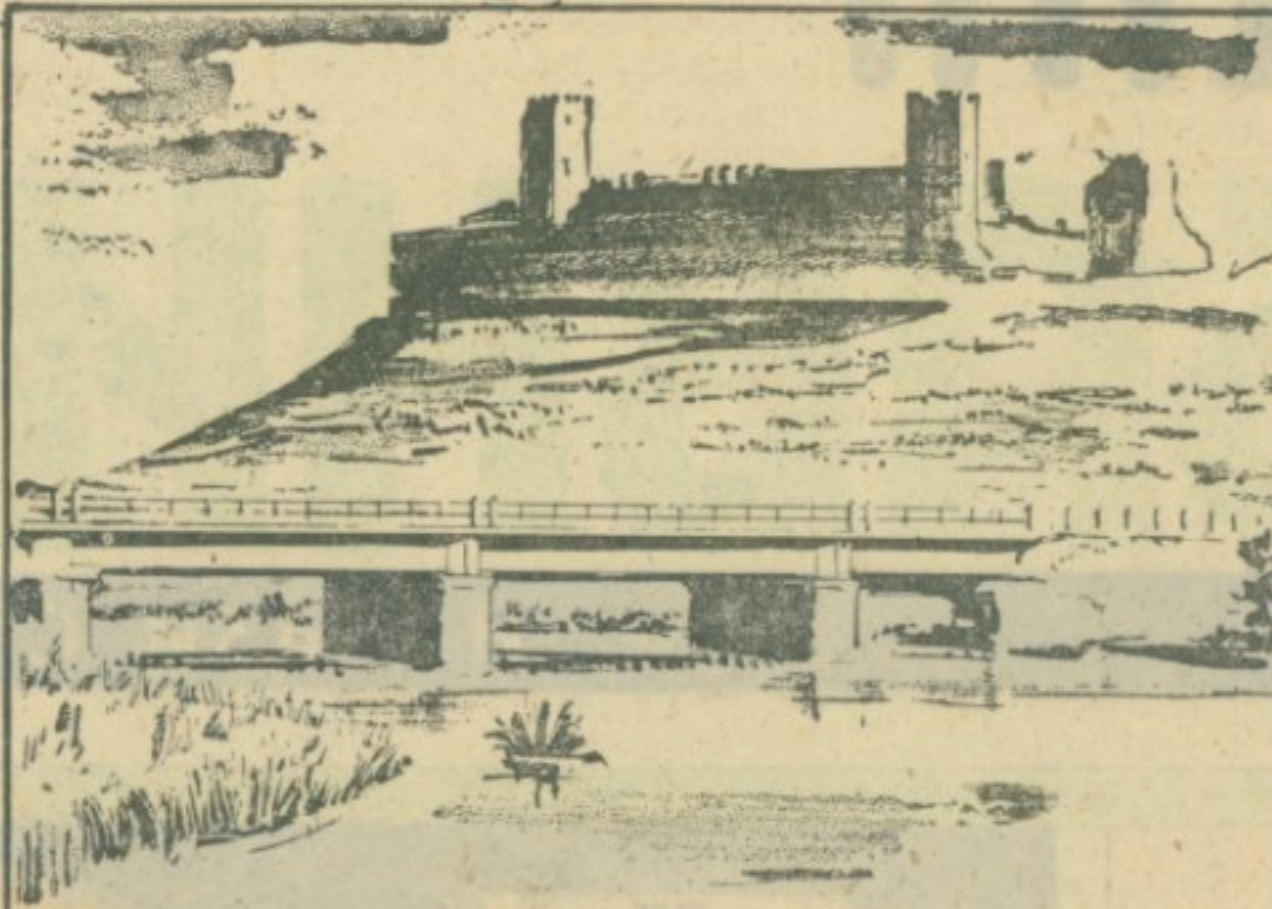
НАЈЧУДНИЈИ АДВОКАТ У ИСТОРИЈИ!

РОБЕРТ ДАБЕР (1575-1641) ИЗ БАРТОНА НА ХИТУ (ЕНГЛЕСКА) ВОДИО ЈЕ САМО ДВА ПРОЦЕДА ЗА 30 ГОДИНА ОВОЈЕ ПРАКСЕ — СВЕ ОСТАЛЕ САУЧАЈЕВЕ ОН ЈЕ УСПЕО ДА РЕШИ ПОРАВНАЊЕМ

ЈЕДАН

ГВОЗДЕНИ КРСТ

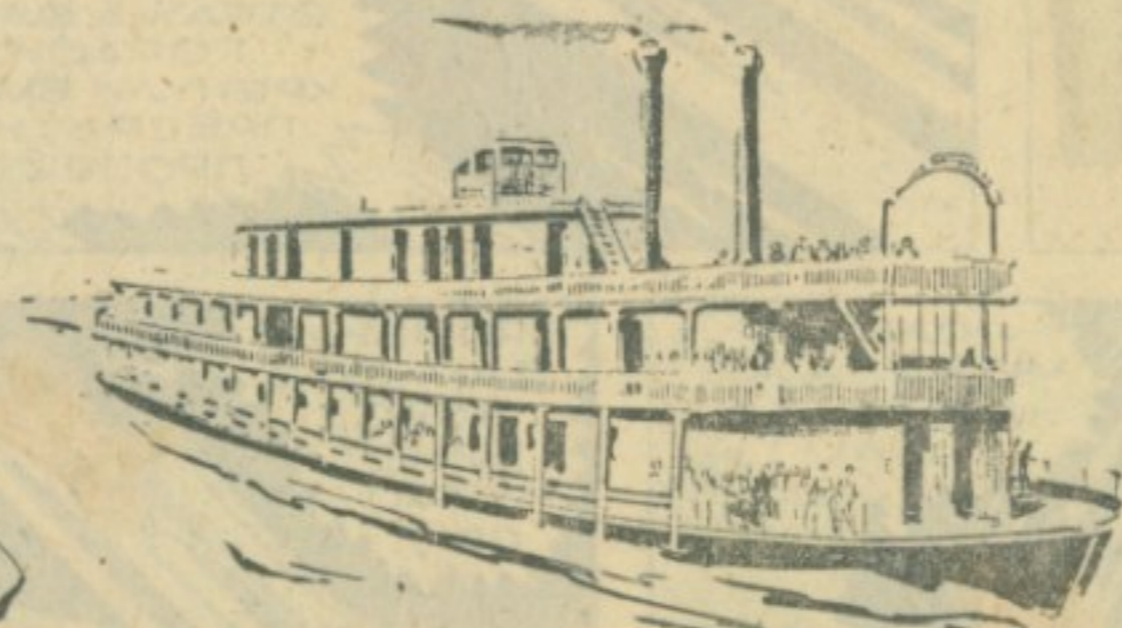
У БЛИЗИНИ АЗЕНАХА (НЕМАЧКА) БИО ЈЕ У 16. ВЕКУ ПОДИГНУТ ПО ОДЛУЦИ СУДА КАО ЗНАК СЕЂАЊА НА ЈЕДНОГ СЕЂАКА КОГА ЈЕ УБИЛА ДИВЉА СВИЊА.

ЗАМАК И ЗВЕЗДА

ЗАМАК СОХАЛ У ШПАНИЈИ КОЈИ НОСИ АРАПОКО ИМЕ ЗВЕЗДЕ КАНОП ПО ОДЛУЦИ КАЛИФА ИЗ КОРДОВЕ ДОВИО ЈЕ У ВЛАСНИ ШТВО ОВУ ЗВЕЗДУ — И СВАКИ ПУТНИК КОЈИ СЕ У ПУСТИЊИ УПРАВЉАО ПРЕМА ЗВЕЗДИ КАНОП, МОРАО ЈЕ ДА ПЛАТИ ДАНАК ЗАМКУ СОХАЛ!

© King Features Syndicate, Inc., 1963. World rights reserved

ПАРОБРОДИ-ПОЗОРИШТА

ДУГО СУ БИЛИ У УПОТРЕБИ У СЕВЕРНОЈ АМЕРИЦИ

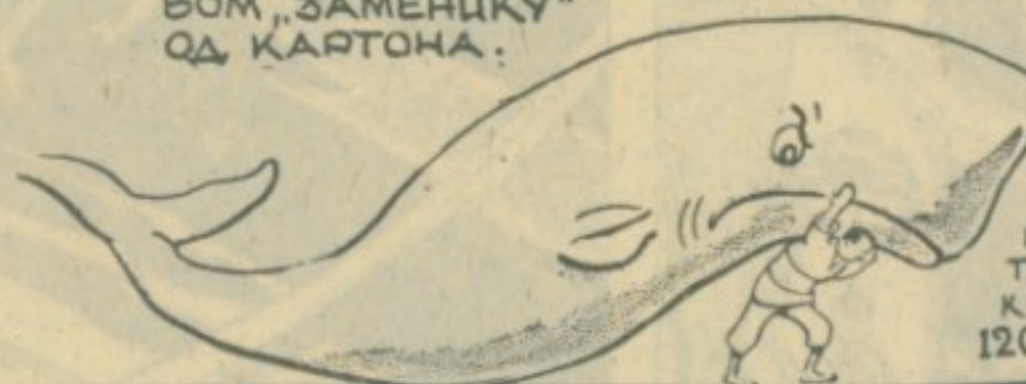

ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ БИО СВЕДОК СОПСТВЕНОГ ПОГУБЉЕЊА

ЛУЈ ГУФИЈЕ (1575-1642) ИЗ УАРОНА (ФРАНЦУСКА) БИО ЈЕ ЗБОГ ФАЛСИФИКОВАЊА НОВЦА ОУВЕН НА СМРТ АЛИ ЈЕ ЛУЈ XIII ОДЛУЧИО ДА СЕ СМРТНА КАЗНА УМЕСТО НАД ЊИМ ИЗВРШИ НАД ЊЕГОВОМ „СЛИКОМ И ПРИЛИКОМ“ ТАКО ЈЕ ГУФИЈЕ ПОСМАТРАО КАКО ЈЕ ЦЕЛТ ОДРУБИО ГЛАВУ ЊЕГОВОМ „ЗАМЕНИКУ“ ОД КАРТОНА.

МЕСО ОД КИТА

СМАТРА СЕ У ЈАПАНУ КАО ПОСЛАСТИЦА ОД ЈЕДНОГ КИТА ДОВИЈЕ СЕ 120.000 ШНИЦАИ

»АУТОМАТСКИ РУДАРИ«

ПРИРОДА — ВАЈАР

Близу пута који води за Варну, на неколико километара од ове велике бугарске луке на Црном мору, уздижу се високи стубови. Претпоставља се да су то археолошки остаци неког грчког храма чије су димензије превазишле досад познате.

Међутим, ове руине то ни су. Високи стубови нису дело човека већ природе и јединствени су на свету.

Између разних објашњења о њиховом настанку, узима се као најверодостојније оно професора Бончева који сматра да су ове „скулптуре“ овако настале:

На садашњем песковитом тлу постојали су дебели кречни слојеви, каквих и данас има у тој области. Кишница, обогаћена угљеником продирући у пукотине у тлу растварала је кречне супстанце и претварала их у бикарбонат калцијума. Слој натопљеног кречњака, бикарбонат калцијума увећавао је зрна песка која су међу собом срасла све док не би постала кречно-пешчани каменчици.

Стално ишчењавање кречњака оставило је у овим стубовима трагове, рупе. Али по једини од њих још стоје све док и њих елементарне непогоде, тако нагрижене, не сруше.

Брзином од 10 метара у секунди спушта се рударска корпа до 700 метара дубине. Овде почиње чудновата „земља технике“: усред сивог камења пружају се широке улице осветљене неонским лампама, људи, обучени у беле мантиле и са зеленим, црвеним и жутиим шлемовима пролазе на бициклима и колицима. То су становници ове модерне вароши под земљом у првом немачком потпуно аутоматизованом руднику.

Рудник калијума Кенигсхал Хинденбург налази се на аутопуту између Хановера и Гетингена. Вађење руде је аутоматизовано и обавља се готово без људске снаге. За време једне смене у целом руднику ради само око 140 особа чији је задатак да контролишу и пазе на машине. Тако, на пример, један машиниста, управља једном машином која дневно продре по 10 метара дубоко у камење у ширини једне улице. Вагони пуни камења пролазе односећи калијумову руду. Изненада се проломи тресак у подземној вароши — то машина за уситњавање ломи велике комаде камења. Нигде се не виде људи, као да духови управљају чаробним снагама у целом руднику.

Али, тај чаробњак је обичан човек. То је рудар у окну дубоком преко 700 метара који у засвојеној сали стоји пред таблом са шалтерима, по сматра обојене лампиче и притискује шарена дугмета. Пуних осам часова дневно он је господар овог подземног царства. Један слаб притисак на једно жуто дугме и већ негде једна велика гвоздена шака шчепа камени блок и пажљиво га спусти у већ спреман

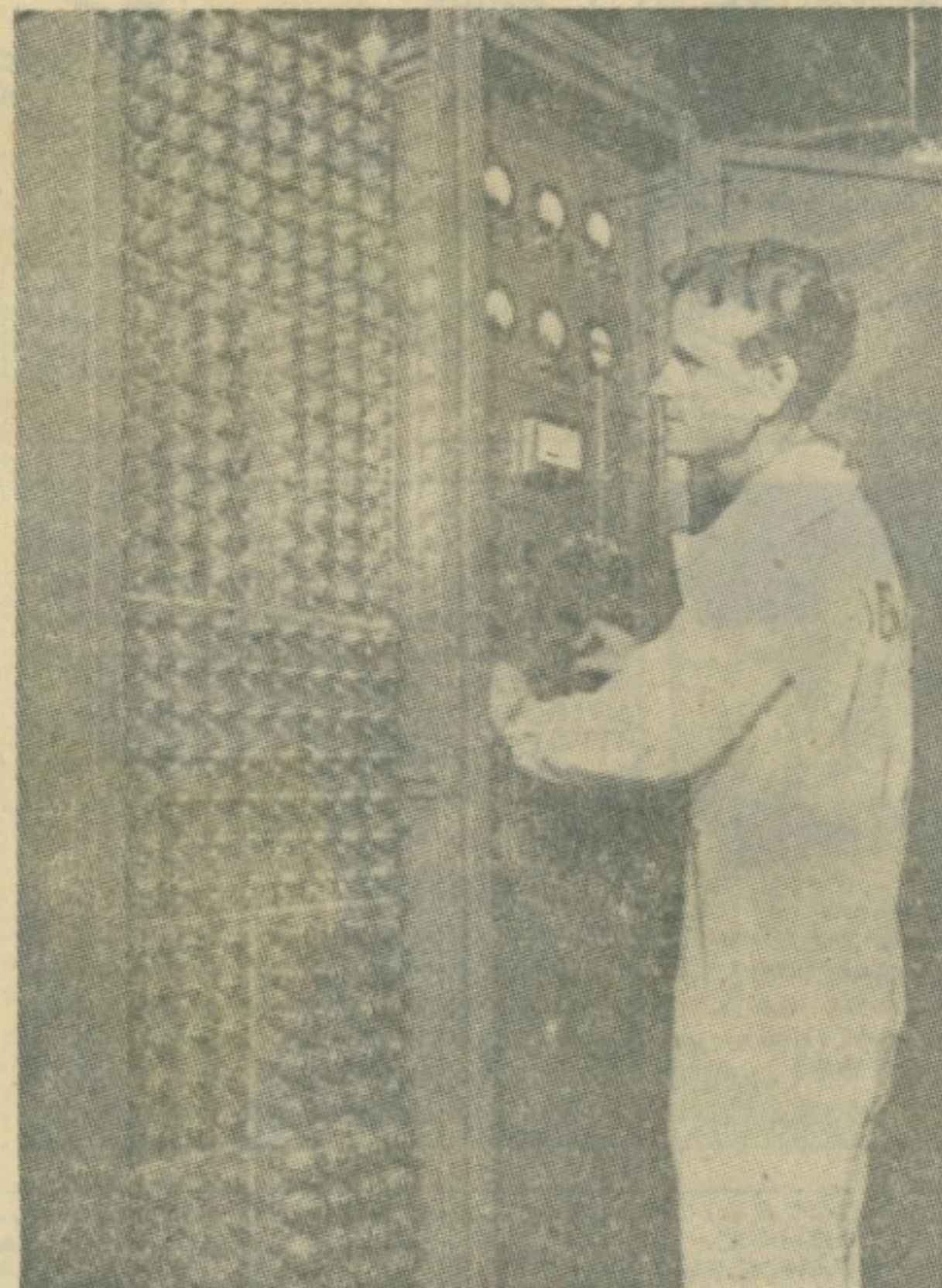
»Свет технике« на дубини од 700 метара испод површине земље. Рудник у коме ради 140 особа чији је задатак да контролишу машине. Остало је све аутоматизовано

вагонет. Друга подуга се покреће и вагони полазе. Сто метара изнад њих налази се машиниста у једној кабини са два телевизора помоћу којих надгледа цео уређај. Радови при вађењу руде, кранови и цео транспорт калијума све се то може одавде регулисати помоћу неколико покрета руком.

Овај скуп аутоматски уређај у првом реду је саграђен да би се смањила опасност приликом вађења калијумове руде. Из рудника се дневно изводи 2.200 тона калијума.

Времена када су рудари са пијуклом и напорним радом отимали планинама њихово благо овде су прошла. Машина роботи преузели су посао. Задатак рудара је да само управља и контролише машине. По боји шлемова зна се каква је њихова специјална дужност.

Групе рудара путују у малим аутобусима брзином од 40 километара на сат кроз

подземну варош на своје одређено место. Око 20 километара протежу се улице широке 5 метара, са раскрсницама, путоказима и саобраћајним станицама.

Механичари и електричари у овом руднику имају важне задатке. Људи се скоро изгубе у овом великом подземном царству. Сав овај аутоматски рад региструје будно око телевизијске камере која прати празне и пуне теретне

Рекордер у метроу

У Лондону је постављен нови рекорд у вожњи метроом. За 16 часова и 37 минута прешао је банкарски чиновник Роналд Мартин 266 станица. За карте је потрошио 1.800 наших динара и тиме потукао рекорд из 1960. када је победник прешао „само“ 264 станице за 18 часова и 35 минута.

Према плану који је сам спремио, праћен секретарицама, он је прокрстарио, жељан вожње, подземни свет милионског града уздуж и попреко. Ручак му је био сервиран у уобичајено време на прузи Мил Хил Ист — Морден која води попреко кроз Лондон. Његове пратице мењале су се сваког сата и контролисале станице. Многобројни путници метроа као прави

Енглези правили су се „Енглези“, и нису уопште обраћали пажњу на необичног путника.

СТРЕЛЦИ ИЗ БУТАНА

Кров света, Тибет, уздиже се неколико стотина метара изнад глава горштака, а на двадесет хиљада стопа од њихових ђонова од јакове коже простиру се заравни Асама и Бенгала.

Равнодушни према величанственој природи горштаца Бутана (државе на источним Хималајима која се налази између Кине на северу, Кине и Сикима на западу и Индије, Асама и Западног Бенгала на југу и истоку) једино су горди на хиљадугодишње подвиге својих стрелаца. То је планинска земља с високим врховима од којих је највиши Чото Лhari 7244 метра. Становници су Тефији и Тибетанци.

Гвоздене руке и готово не погрешивог ока они учествују поред хиљаде других саплеменника на турнирима стре

лаца из Пунаке, престонице ове мале земље.

Чим дорасте да држи лук и стрелу, горштак дови у долима Хималаја, напада тигрове из јужних области и велике мајмуне који живе на великим висинама и у неистинитим високим долинама Чин-Шина.

Необични доживљаји прате их свакодневно било у планини или у дунгли. У Бутану, мајушној земљи од 50.000 м², између Индије и Тибета, температуре варирају од севера према југу и до 80°.

У муљу река плива отац-крокодил, света животиња код Бутанаца из равнице, док на платоима очишћеним сурим леденим ветром галопирају дивљи коњи, коњи-богови које су горштаца-Бутанци заштитили.

Бутан је чудна и контрастима богата земља. На лијаци у

Пароу равнодушни трговци продају криве сабље, цилит и отровне стреле. Још недавно каравани слични онима из давних времена пролазили су за Бенгал натоварени репови ма од бивола, воском, слоновачом из Уандипура, мошусом, плодовима шишарке, златним прахом из Шамаларије, сребрним полулама, рубинима и чајем.

Један пут — вододерина води до брежуљка покривеног зелеником одакле се слива допад. На врху теснаца силу ета старе тврђаве сличне руинама неке куле оцртава се на небу. Нешто ниже на једној пустари ветар окреће ветроказ који као да сикће неку клетву. Затим налази шљунковита пустиња, па онда изненада воћњак или бресква, кајсија, нар — који расте као да је у Шпанији.

Наједном, стоп... почиње

дунгла, густа, непроходна, препуна опасности. А са друге стране дунгле је аеродром, град осветљен неоним и рекламе!

Ето, то је све Бутан... земља чију престоницу не позна је нико... земља 500 километара дугачка и 150 километара широка, која је у исто време Тибет и Корзика, средњи и 20. век.

Рекордери

Гусенице се радо шетају као пилићи једна за другом, тако да глава једне додирује тачно крај тела оне испред ње. Један француски зоолог је у шуми Фонтебло избројао у једном „реду“ 2932 гусенице.

ПОГОДИТЕ

Многе славне личности има на француска трагичарка ле су своја права имена али их по њима нико није знао.

Можете ли погодити ко су ове особе, а ако не, одговор вам дајемо ми:

Елиза Феликс; Тимур Ленк; Рудолфо Гуљеми; Пол Калиари; Гијом де Костровитски.

Ево њихових надимака под којима су били познати:

Елизу Феликс звали су Гусепојица Рашел. Била је чувена француска трагичарка (1820—1858).

Тимур Ленк је Тамерлан, оснивач другог монголског царства (1336—1405).

Родолфо Гуљеми био је Рудолф Валентино, чувени филмски глумац (1895—1926).

Пол Калиари је нико други него Веронез, италијански сликар (1528—1588).

Гијом де Костровитски је Гијом Аполинер, француски песник (1880—1918).

ВЕШТАЧКА ГНЕЗДА

Раније су се о птицама бринули углавном само љубитељи животиња, који притом нису имали у виду никакав практичан циљ. Међутим, сада се јасно види да заштита птица није само важна за њихове љубитеље јер одржавање и размножавање појединих врста необично користи очувању здравих шума. Има година када гусенице нарочито нападну шуму, тако да их понекад просто униште. Густа птичја насеља су одлично одбрамбено средство. Једна птица у стању је да пождере за један дан 300 гусеница. Због тога се шумари у неким крајевима труде да помоћу вештачких гнезда привуку што више птица у одређене пределе шума.

Орнитолози у Западној Немачкој утврдили су на основу експеримената да се ства-

рањем вештачких гнезда може повећати број птица. Раније се мислило да је једној птици потребно подручје одређене величине као њен сектор (0,5 до један хектар) у коме не трпи другог припадника своје врсте. Осим тога да птичји парови одржавају увек растојање међу гнездима које износи око 30 до 40 метара.

Ово мишљење је знатно измењено у последње време. Служба за заштиту птица у Франкфурту на Мајни поставила је знатно више вештачких гнезда, него што је обичај код птица, па је на тај начин доказано да на једном хектару може да живи 60 и више парова.

Вештачка гнезда су направљена од мешавине бетона и струготине. Птице су радије прихватиле ове станове него оне раније од дрвета, вероватно зато што пружају бољу заштиту од високих и ниских температура, и зато што су мање наложене паразитима, а осим тога та гнезда су трајнија. Вештачка гнезда су заштићена од куча и мачака на тај начин што немају директну везу са земљом, већ слободно висе у ваздуху. Примењено је да велики број бетонских гнезда привлачи и друге птичје врсте које се раније никад нису гнездили у вештачким гнездима.

ПАЈА ПАТАК

ОКЕШ ЛИ СА МНОМ У ШЕТЊУ СИНОВЧЕ?

ЈЕ Л' ТО ШЕТЊА ЗА ПОСЛОВНЕ ИДЕЈЕ?

ЈА У ДРУГУ ШЕТЊУ И НЕ ИДЕМ! НАЈ-ПЛОДОТВОРНИЈЕ МИСЛИ МИ ДОЂУ КАД КОРАЧАМ!

А МЕНЕ САМО ЗАБОЛЕ НОГЕ!

ЛУКСУЗНА ДЕЛИКАТЕСНА РАДЊА

ПОГЛЕДАЈ САМО! ДАНАС ЈЕ СВЕ "ЛУКСУЗНО"!

ПРОДАЈЕМУ САМО УВОЗНЕ СРЕБРЕ КАВИЈАР БАКАЛАД

ЛУКСУЗНИ МУШКИ ФРИЗЕР

ЧАК СУ И БЕРБЕРИ ЛУКСУЗНИ!

САМО ПО ДОГОВОРУ ШИЦАЊЕ МАСАЖА И ОСВЕЖЕЊЕ 1000 ДИН.

ДИПЛОМИРАНИ ФРИЗЕР Др. Дилем

ЛУКСУЗНЕ ВОДОВОДНЕ ИНСТАЛАЦИЈЕ

САД САМ СЕ СЕТИО ДА ИМАМ ЈЕДАН ПРАЗАН ПЛАЦ!

ЦЕВИ НА МЕТАР СРЕБРНЕ 90.000 ЗЛАТНЕ 150.000

ОНАЈ У УЛИЦИ БРЕСТВОВА?

АХА! НАВРАТИ СУТРА ДА ВИДИШ!

ЛУКСУЗНИ КОЗМЕТИЧКИ САЛОН ПРИМАМО МУШТЕРИЗЕ САМО ПО ПРЕПОРУЦИ!

КАКАВ ТО САМО ЛУКСУЗАН ПОСАО МОЖЕ ДА ПОЧНЕ НА ПРАЗНОМ ПЛАЦУ?

ЛУКСУЗНА ПРОДАВНИЦА ХРАНЕ ЗА ЖИВОТИЊЕ!

ШТЕНАА ВОЛИ ПАУЧСКЕ ЈЕЗИКЕ У АДЛИКУ

НОВЕ КОСТИ

УЖАСНО САМ РАДОЗНАО!

ЛУКСУЗНО СМЕТЛИШТЕ

ШТА ЈЕ ЛУКСУЗНО СМЕТЛИШТЕ?

ОХ ЗНАШ...

БАКАЊЕ САМО ПО ДОГОВОРУ

... ЗА ПРОШЛОГОДИШЊЕ ЛИМУЗИНЕ И ЈАХТЕ, СТАРЕ ДИЗАМАНТЕ, ЗГУЖВАНЕ НОВИЦАНИЦЕ, ИЗЛИЗАНО ЗЛАТО!

ФАНТОМ ИЗ РАБАУЛА

Већ је почињао да пада мрак када су се последњи авиони ескадриле спустили на аеродром у Тортину на Соломонским острвима. Савезничка авијација је у другој половини фебруара 1944. концентрисала своје нападе на Рабаул који су Јапаници огорчено бранили. Операције су се углавном повољно развијале, али је мајор Оки Мек Лин озлојеђено по матрао како дежурни наредник испишује на табли бројеве апарата који се нису вратили са акције.

Напади овако великих размера морали су наравно бити праћени губицима, поготову што су Јапаници били колико добри толико и фанатични пилоти, а одбрана Рабаула стално је попуњавана стотинама нових ловаца. Па ипак, показивало се да се несразмерно велики проценат авиона одвајао од формације било из кога разлога и нестајао на готово необјашњив начин. То нису чак биле тешко оштећене машине већ често потпуно способни ловачки апарати најновијег типа. Изгледало је просто невероватно да ниједан од њих није успевао ни у последњем тренутку да се јави преко радиовезе ако је нападнут од јапанских ловаца из неке непознате базе. Али, ни речи, ни трага.

У прво време све се то приписивало луком случају, али

последњих дана пилоти су све чешће почињали да говоре о „фантому из Рабаула“.

Не тражећи од свог команданта Мек Лина дозволу неких пилоти, они најхрабрији, покушали су да реше загонетно нестајање усамљених авиона. Намерно су се одвајали од формације и полазили правцем којим су вероватно летели нестали авиони и... ниједан се ни од њих није вратио. На првој табли су се ређала имена и бројеви несталих авиона.

Следећег дана посаде ловачке групе Б биле су изненађене када су виделе да ће командант летети са њима али не као вођа већ као крајњи десни пратилац. Мајор Оки Мек Лин хтео је упркос стриктне наредбе коју је сам издао пилотима да се не одвајају од формације — да покуша и својим очима видети шта се то догађало са усамљеним авионима.

У рану зору узлетело је четрдесет осам ловаца који су се касније срели са шездесет два бомбардера да би их отпустили до Рабаула. Летење до циља било је нарочито споро да би се уштедело гориво.

Ловци су заузели борбени поредак чим се формација приближила Новој Ирској. Тактика савезника била је да ловачки апарати цело време круже око формације бомбардера појединачно у виду ве-

лике спирале и да свака машина може да прими борбу са сваким јапанским ловцем. Једино су вође група остајали у паровима и пратили целу формацију на одређеном растојању покушавајући да помогну акције својих ловаца. Све је то подсећало на игру неке дуге скоро невидљиве змије.

Мек Лин је први пут после дужег времена откако је постао командант ескадриле летео као усамљени пилот не водећи бригу о општем учинку ескадриле.

Све до Рабаула формацију нису пререзали ни једанпут јапански ловци. Али, чим се Рабаул почињао назирати скривене противавионске батерије отвориле су концентричну ватру на авионе који су се приближавали. И ускоро се пред формацијом створио црни облак експлозија.

Бомбардери за обрушавања почели су са нападима од вајајући се у групама од главне формације и враћајући се у њу после обављеног посла. На земљи, дубоко доле, почеле су се појављивати црне печурке дима од погодака.

Не желећи да непотребно уђе у завесу противавионских зрна Мек Лин направи

ОСВАЈАЊЕ МОН БЛАНА «ЧАРОВНЕ БАШТЕ»

ДУГО ВРЕМЕНА ЉУДИ СУ ПОКУШАВАЛИ ДА ОСВОЈЕ СТЕНОВИТЕ ЗИДОВЕ МАСИВА МОН БЛАНА. АЛИ, БИЛА ЈЕ ПОТРЕБНА ВЕЛИКА ХРАБРОСТ ЧИОЦАРА М. ДЕ СОСИРА ДА БИ ЦЕО СВЕТ ШВАЈЦА ЗА ЛЕПОТЕ ОВЕ ПЛАНИНЕ.

Годинама су многи људи покушавали да освоје врхове Алпа, а нарочито врх Мон Блан, висок 4-807 метара. Међутим, то је тек успело швајцарском научнику, физичару и геологу Сосиру (1740—1799), који је познат и као проналазач влагомера с длаком.

Он се 1787. године са 18 водича и носача попео први и тако започео славу Мон Блана. Дуго времена је пењање на овај највиши врх причињавало много тешкоћа љубитељима пењања на велике висине. Данас, Мон Блан има огроман број посетилаца који се скоро може упоредити са бројем посетилаца цркве Нотр Дам у Паризу са чијег врха се види читав град.

Међутим, понекад се овај врх и „наљути“ и његову „главу“ онда покрију облаци. Тешко онима који се тада ту затекну.

Редак је масив који се може упоредити по лепоти и величини са Мон Бланом. Захваљујући модерној техници — жичаној железници — ове лепоте доступне су данас свима.

Гравуре, које објављујемо приказују прве почетке пењања на врх Мон Блана.

УЖЕ КОЈИМ СУ ОВИ АЛПИНИСТИ ПРИВЕЗАНИ СЛИЧНО ЈЕ ДАНАШЊЕМ. САДАШЊА МЕХАНИЧКА СРЕДСТВА ДОВОДЕ АЛПИНИСТЕ У САМО ПОДНОЖЈЕ ВРХА, ДОК СУ НЕКАД ЉУДИ МОРАЛИ ДА ВИВАКУЈУ У БЕЛОЈ ДОЛИНИ.

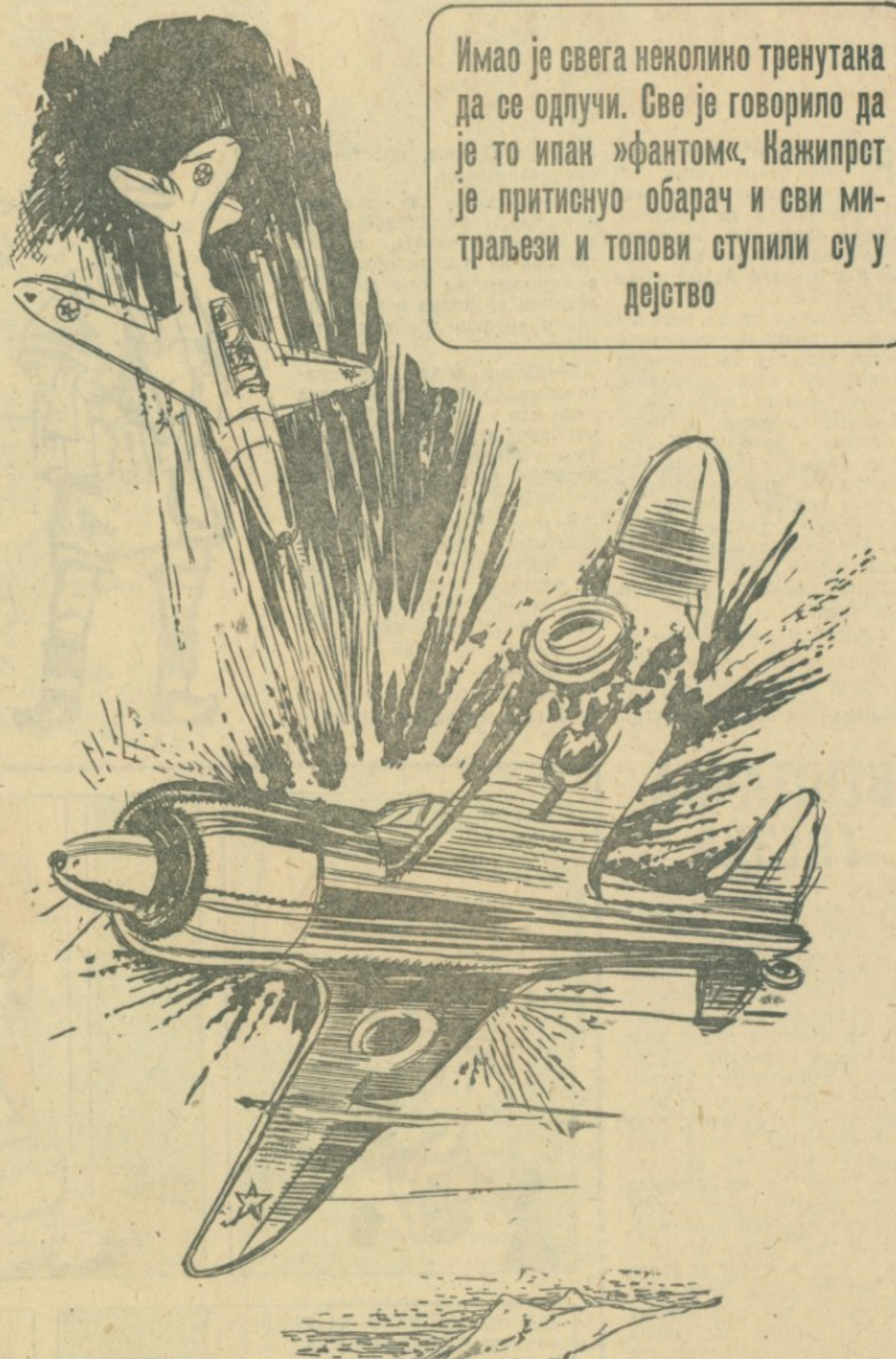
ПУТ М. ДЕ СОСИРА НА ВРХ МОН БЛАНА БИО ЈЕ СВЕТСКИ ДОГАЂАЈ.

КАД СЕ НА МОН БЛАН УСПЕЛА И ПРВА ЖЕНА М. ДЕ АНЖЕВИЛ, ОНДА ЈЕ НАСТАО ДЕЛИРИЈУМ.

ЗАХВАЉУЈУЋИ ЉУДИМА КОЈИ СУ СЕ У СВЕ ВЕЉЕМ БРОЈУ ПЕЊАЛИ И СРЕДСТВА ЗА ПЕЊАЊЕ ПОСТАЈАЛА СУ СВЕ САВРШЕНИЈА. ОКОВАНИ ШТАП ЗАМЕЊУЈЕ АЛПСКА СЕКИРА КОЈА ВРЕМЕНОМ И САМА МЕЂА ОБЛИК И ПОСТАЈЕ СВЕ ПРАКТИЧНИЈА.

Имао је свега неколико тренутана да се одлучи. Све је говорило да је то ипак »фантом«. Кажипрет је притиснуо обарач и сви митраљези и топови ступили су у дејство

заокрет и нађе се иза целе формације на висини од неких 3000 метара. Неколико других ловаца који су направили исти маневар исправише авионе и прешавши на лево крило почеше нови круг око ескадриле која је већ стигла над сам Рабаул.

Командант хтеде да полети за њима, али са рубова планина које су окружавале град виде како севају ситне светле тачке каквих је било и на трговима усред града. Јапаници су отворили ватру из свих противавионских ору-

ђа. Главни део бомбардерске формације пошто је изручио свој товар већ је прелетео град. Сада је настаупао трену так када су јапански ловци наредије нападали.

Из правца сунца су на формацију бомбардера налетали све нови и нови таласи јапанских ловаца. Мек Лин је јасно видео своје другове који су се борили појединачно и у групама са јапанским „Зеро“ ловцима. Видео је како се дан од бомбардера формално распадо у ваздуху.

Борба над Рабаулом била је у пуном јеку и Мек Лин је осетио да га нико неће приметити кад се извуче из гужве. Направио је нагли заокрет, притиснуо командну палицу наниже и спустивши се готово до воде прелетео јапанске обалске батерије. Пошто се нашао врло брзо далеко од попришта борбе поново је узео средњу брзину и симулирајући лет оштећеног авиона узео курс ка својој бази. Ако је ту нешто вребало савезничке авионе требало је да се појави.

Пролазили су минути. На небу није било ниједног објекта а камоли неког авиона. Мајор је већ изгубио наду да ће му се на путу до базе нешто десити. А онда је угледао једну тачку која се убрзо претворила у силуету авиона. Пошто је имао повољнији положај устремио се право на њега потајно се надајући да је пронашао фантома.

Пажљиво је прорачунао све елементе и узео авион на нишан. Био је сигуран да ће га првим рафалом оборити. Али када му је пришао, изнена-

дио се као никад у животу: авион на који замало није отворио ватру био је амерички. Летео је мирно и чак му се учинило да му пилот маше. Нагло је извукао свој авион из обрушавања и укључио нови радио-уређај којим су америчке ескадриле ловаца тек однедавно биле снабдевене. Покушао је да дозове овог непознатог пилота и сазна одакле долази и шта тражи овако сам овде. Прва помисао била му је да га упозори на опасност од „рабаулског фантома“.

Одговор је добио на најчистијем акценту средњег запада. Пилот је рекао да је специјалан курир из базе Ендерсен, објаснио је да му се поклопао компас и да лута покушавајући да нађе курс ка првом савезничком аеродрому.

Мајор је просто побеснео. Овај неочекивани сусрет му је кварно цео план. „Фантом“ никад није нападао два авиона. Али осећање дужности је преовладало. Дао је инструкције непознатом пилоту да га прати и узео курс према бази.

И ту би вероватно био крај и његовом авиону да случајно није приметно како је његов „колега“ бацио авион на крило да би се окренуо. Од једног је кроз Мек Линово око закинуло све оно што је године у ваздухопловној академији учио а и што је стотинама пута имао прилике да види у пракси. Маневар који је пилот авиона извео — био

је типично јапански. Ниједан амерички пилот никада није тако окретао свој апарат.

Имао је свега неколико тренутака да се одлучи. Могао је пошто је „прочитао“ непријатеља, још док се овај не нада да га оборити једним рафалом. А, ако је то ипак амерички пилот који је овај окрет научио од непријатеља?

Пажљиво је одмерио све што је говорило за и против. Али преовладало је да је то ипак „фантом“. Сви оборени пилоти мора да су били изнемањени као и он али су одржавали радио-везу са „фантомом“ уместо са базом. Одлучио је.

Нагло је повукао командну палицу к себи. Авион се пролео, направио вртоглав дуплинг и нашао се на свега неколико десетина метара иза репа „савезника“. Кажипрет је притиснуо обарач и сви митраљези и топови ступили су у дејство. Непријатељски авион се распао у ваздуху.

Каснија проверавања су показала да је мајор Оки Мек Лин био у праву. Јапаници су успели да заробе један од најновијих америчких ловачких апарата и поверили га једном од својих асова. Користећи овакве пиратске методе он је уништио многе савезничке пилоте.

ПАС У ШОЉИ

Ако овог минијатурног теријера Пивија ставите у ташну нећете га поново лако пронаћи јер ће се загубити. Ствар ћете поправити ако га ставите у шољу за чај где га можете пронаћи кад год вам треба.

За седам недеља, под условом да га добро негујете и уз помоћ шоље Пиви ће добити у тежини око 200 грама за месец дана. Власник овог пса је један богати Американац.

МЕТОДИ СКОТЛАНД ЈАРДА

Шта раде стручњаци Скотланд јарда када побегне аутомобил који је проузроковао саобраћајну несрећу

Свако је од нас, ма где, видео саобраћајна на месту несреће коју је изазвао аутомобил и одмаглио.

Ако би се то десило у Лондону, нарочито ако је неко повремено, одмах се позивају стручњаци Скотланд јарда. Све што се нађе на месту несреће покупи се, јер може да открије неки траг. То могу бити делови метала, боје или стакла од кола или се може наћи мрља испод браника настала услед удара. Не може се одмах тврдити да ли мрље заиста потичу од тих кола, али постоји могућност да се то брижљиво испита у лабораторији. Ако, на пример, постоји мала мрља од боје, може се поуздано утврдити са ког модела и које фабрике потиче аутомобил. Лабораторија одржава сталне везе са произвођачима аутомобила који, на захтев, дају примерке боје употребљене за поједине моделе.

У случају да је нека особа погинула или је озбиљно повређена може се премањом утврдити који су делови аутомобила оштећени. Такви подаци помажу полицији за почетак истраге. У међувремену не се одећа коју је особа носила задржати, заштитити, запаковати и послати у лабораторију. Приликом пажљивог прегледа на одећи се могу наћи трагови боје. За ову сврху се често употребљава ултравиолетна светлост под којом се лакше разазнају мрље невидљиве иначе при дневној светлости.

Када се аутомобил, за који се мисли да је изазвао несрећу, нађе, особље лабораторије може на њему пронаћи остатке влакана од одеће унесрешене особе. Да би се утврди-

ло да су то баш та влакна, морају се прегледати под снажним микроскопом. Ако је аутомобил слупан и оштећен у толикој мери да се није могла наставити возња, експерти из лабораторије ће утврдити да ли је несрећа изазвана механичким кваром у

аутомобилу или не. Ако се пронађе да је један део механизма поломљен, у лабораторији се мора утврдити да ли је квар постојао раније или је настао услед снажног удара аутомобила приликом несреће.

Са места несреће треба све покупити. Чак и јабуке или сир ако су били грижени могу бити од користи, јер трагови зуба ни у једне особе нису исти. Са јабуке се може направити изливак и утврдити да ли су то зуби осумњичене особе.

Отисци стопала могу бити такође од помоћи трагачима и веома је важно да се брижљиво испитају. Ако је потребно, излива се чак и калуп јер отисак на камену, линолеуму, дрвету или бетону може лако да се изгуби.

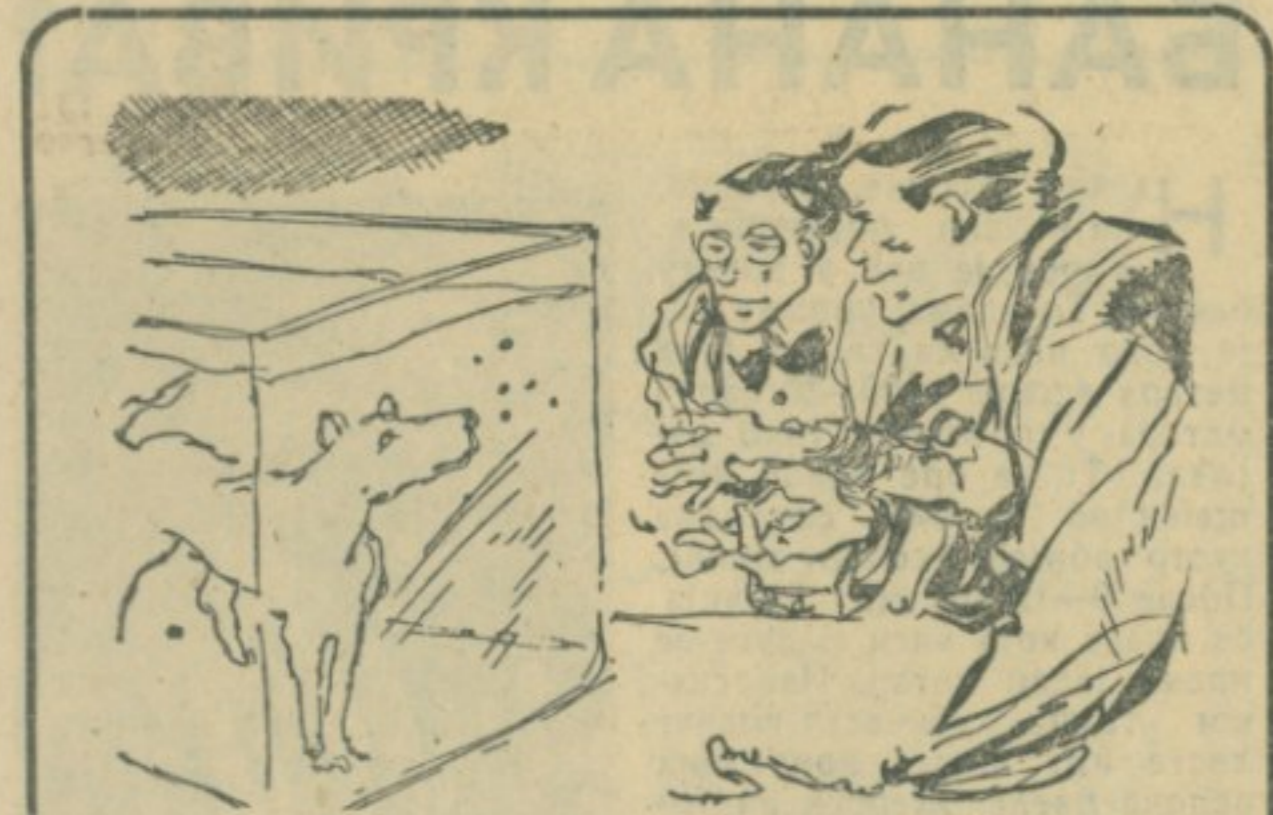
Често су отисци стопала две особе потпуно исти, али готово на свим њиховима постоје неке ознаке, угеси или бројеви. Треба очувати и трагове-отиске од аутомобилских гума. Ако је извршен покушај обијања касе на њој морају остати трагови употребљеног оруђа, а на самом оруђу отисци прстију. Лабораторија ће бити у могућности да пружи одговор да ли су трагови на оруђу истоветни са онима на каси.

ДРУГАРСКА ПАЖЊА

Ватрогасци у Инсбруку свакако заслужују одликовање за пажљивост. Њихове колеге из Хетинга су приредили игранку код њих у дому. Игранка је била у пуном јеку, када је командир ватрогасаца приметно пожар на тавану. Али забаву својим другозима и зато се обратио за помоћ колегама-ватрогасцима из Инсбрука. Ови су се одмах одазвали и веома ди-скретно и пажљиво дали се на посао. Нису завијали сиренама, а наредбе су преносили један другом шапалом. Сто двадесет ватрогасаца је играло и забављало се на „жеравици“ док су други угушивали пожар.

ПЛУТОН У ЦИРКУСУ

ПАС — ВОДОЗЕМАЦ

Мишеви, пацови и пси могу се научити да дишу под водом. До тог закључка дошао је један научник који је успео да у његовој лабораторији мишеви живе под водом 18 часова. Он је чак и псе „научно“ да тако дишу.

Ове заиста фантастичне експерименте извео је доктор Јоханес А. Килстра са Лајденског универзитета (Холандија). У Сједињеним Америчким Државама слична проучавања врши доктор Џон У. Северингхауз (Медицински центар Калифорнијског универзитета) али његове опитне животиње засад живе под водом не више од четири часа.

Физиолози су се заинтересовали за овај проблем тек пошто је било доказано да плод „дише“ у мајчиној утроби мада су његова плућа испуњена течношћу. Научницима је било сасвим логично да поставе питања: могу ли плућа да врше улогу шкрга.

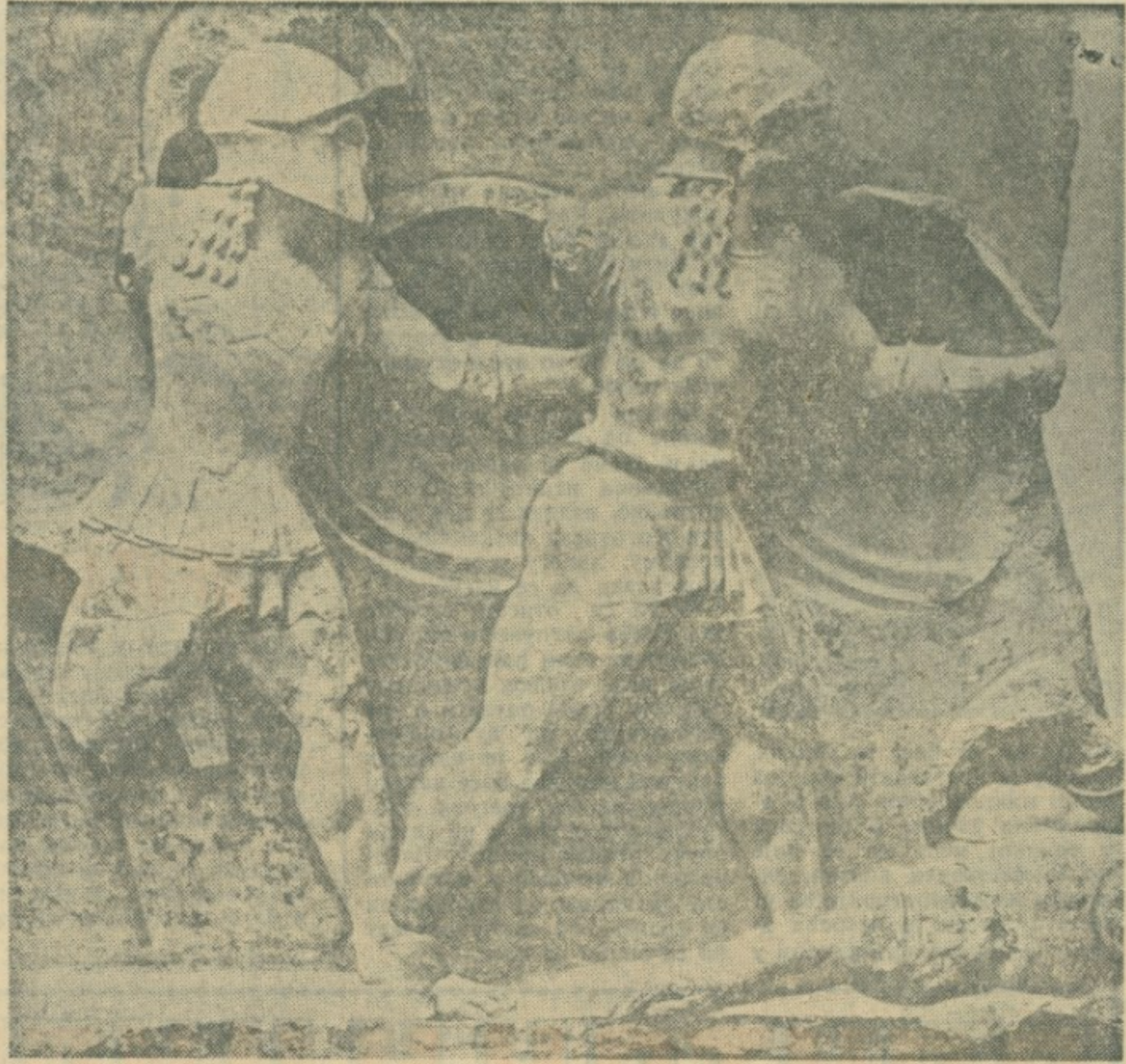
Да би створио погодне услове за опстанак животиња под водом, доктор Килстра спремио је пар-

чит раствор који је по сланошћу истоветан са течношћу која обично спира плућне алвеоле. У том раствору растопио је хемијску супстанцу која ступа у реакцију са угљеник-оксидом који се издише. Најзад, у воду је био уведен, под притиском, чист кисеоник.

У комори у којој се налазила животиња одржаван је притисак од отприлике 8 атмосфера. То је омогућило да се животиња снабдева оним количинама кисеоника коју она обично добија из ваздуха. Међутим, доктор Килстра тврди да се време пребивања под водом повећава ако се притисак подигне до 160 атмосфера (а то је истоветно са спуштањем на дубину већу од километра и по).

После одређеног времена животињу би извадили из коморе, испунали јој воду из плућа и плућа напунили кисеоником. Код паса се дисање на плућа поново успостављало без икаквих последица. Мишеви би, по правилу, после пола часа угинули.

ТОТАЛНИ РАТ, ТЕШКО ПОБЕ ЋЕ НИМА

РАТНИЦИ ИЗ СТАРЕ ГРЧКЕ

КАКО СУ СТАРИ ГРЦИ РАТОВАЛИ, ПОВЕЂИВАЛИ И УМИРАЛИ * ЗА ПОРАЖЕНОГА НИЈЕ ВИЛО МИЛОСТИ * ТАКТИЧКА РЕВОЛУЦИЈА ТЕВАНЦА ЕПАМИНОНДЕ 22 ВЕКА ПРЕ НАПОЛЕОНА.

Маратонска битка на суви и поморска битка код Саламине означавају почетак златног доба античке Грчке. Уметност и култура, наука и политика, достигли су свој врхунац. Међутим, често се заборавља да су стари Грци проводили претежни део времена ратујући једни против других. Рат је био честа брига грчких грађана и зато је њихово златно доба било истовремено доба гвожђа, битки, опсада, пљачки.

Израчунато је да су у току једног и по века који се завршио битком, код Керонеје, Атињани били око сто година у рату што значи да су само сваке треће године уживали благодети мира. Други грчки градови нису испољавали толику ратоборност али ниједан рат није могао да их мимоиђе.

Економски разлози били су главни повод ратова у Грчкој. Плодне земље је било мало и сви су се отимали о њу. Атина је цео један век водила ратове да би контролисала водене путеве између Пелопонеза и Атике као и путеве конвоја који су преносили житице из јужне Русије. Спарта је водила тешке ратове за освајање Месене.

Грађани свих грчких градова су се још од малена учили руковању оружјем и добијали су потпуно војно образовање. Познато је да је васпитање младих Спартанаца било усредсређено на то да се од њих начине чврсти и непоколебљиви ратници. Сви младићи Атине од 18 до 20 година који су служили у коњици и пешадији, изувез робова подлегали су обавезној војној служби. Распоредени по племенима и под командом шефова које је бирао народ, они су стално вежбали под руководством стручних војних ин-

структора. Хранили су се колективно на казану. У другој години војног рока Атињани су слали да чувају гарнизоне тврђава на граници као што су биле Елеутерија, Филе и Раманте. Читаве 42 године свог живота Атињани су били обавезни да се одазову свом позиву за ратовање. Само последњих 10 година тог рока припадали су резерви.

Мали број слободних Атињана није омогућавао да се чак ни у највећим биткама створи велика војска. Према Тукидиду, на почетку Пелопонеског рата било је само 12.000 пешака и 1.200 коњаника. Спарта никад није могла ни толико људи да мобилише. У бици код Платеје 479. године пре наше ере њена тешка пешадија је бројала само 10.000 људи. Спартанци су малобројност надокнађивали изванредним квалитетом бораца. У већини битака се није појављивало више од неколико хиљада па чак и неколико стотина бораца.

Дуго је спартанска пешадија важила као најбоља у Грчкој и била је готово непобедива. Да би окончао ову њихову надмоћност тебански војсковођа Епаминионда узнео је 22 века пре Наполеона нову тактику. Дотле је владала традиција да се пешадијске формације постављају у готово правој линији по 12 редова војника. Први је Епаминионда имао смелости да потпуно заостави десно крило и на лево стави ударну снагу, 50 редова најбољих војника. Тако је он постао претеча чувеног принципа којим ће се касније прославити немачки војсковођа Клаузевиц. Код Мантинее је Епаминионда ударну улогу поверио коњици и тиме је извршио револуцију у ратној традицији која је читавих седам векова захтевала да главну

улогу у биткама има пешадија. Касније је ту тактику још више усавршио Филип Македонски.

Када би један од противника почео да бежи непријатељска коњица га је гонила али никад далеко. Победничка армија је била задовољна што је показала надмоћ над непријатељем и високо је истицала свој трофеј: лутку ископчаног оружјем. Мртви су одмах сахрањивани а непријатељу враћани његови погинули војници.

Један ратни поход у петом и првој половини четвртог века пре наше ере одвијао се на следећи начин: после објаве рата обично преко неког гласника, нападач је концентрисао своје снаге и продирао на непријатељску територију. Ратници су се, по правилу, водили леђима. Нападачка армија је почињала са систематском пљачком и уништавањем, спаљивала је пољска газдинства, одузимају сток, уништавала летину, секла и ломила воћњаке и винограде. Селаци су пред инвазијом бежали и тражили заклон иза бедема градова и утврђења која су обухватала велике површине јер су и грађани да служе као склоништа. Селаци Атике су се у току пелопонеских ратова склањали иза зидова светилишта и тврђава Пиреја и Атине. Живот у нехигијенским условима изазивао је епидемије и читаве поморе куге.

Чим би се нападнути повукао иза зидина тврђаве нападач је имао да бира: или да се послужи издајством у противничким редовима или да са наступањем јесени дигне опсаду, распусти војску и настави рат у пролеће. Издајство је било често појава. У току битке код Платеје марта 431. године пре наше ере један издајник је преко ноћи увео у утврђење 300 тебанских пешака. Иначе опсаде су трајале по више месеци па чак и година. Атињанима је било потребно више од две године (431—429) да ликвидирају отпор града Потидеја у Калкидику.

Градови који нису имали правило — да на шапкама носе дрвене моделе бродова на којима су служили.

Римски император Калигула (37—41 године) носио је браду начињену од танке златне жице која је имала исти облик као брада на статуи бога Јупитера.

Композитор Росини написао је „Севиљског берберина“ за свега осам дана. Када су то испричали директору опере, он је рекао: „Увек сам знао да је Росини — денчуга!“

довољно војске да воде велике, отворене битке стварали су заседе. Етолици су напали Атињане под Демостеном 426. године пре наше ере у клоупку. Градови који су имали јаку морнарицу вршили су изненадна искрцавања на непријатељској територији. За време пелопонеског рата Атињани су систематски пљачкали обале Пелопонеза и са трупама продирали до дна Лаконског залива. Више година су имали своју јаку базу у Пилосу на Пелопонезу.

Право победника над побеђеним је било неограничено. Није било ратних закона. Становништво је убијано или одвођено у ропство, богатство је пљачкано и одузимано, села и градови су паљени и пустошени. Само су светилишта остала поштеђена. Агамемнон у Илијади каже о Тројанцима: „Орлови ће черупати њихово месо а ми ћемо на нашим бродовима одвести њихове жене и унуке.“

Атињани су били сурови као и остали антички Грци, робовласници. Протерали су Ебејце из њихове домовине 446. године, Егинете и становнике Потидеја 430, Делијене 422. Године 427. изрекли су смртну казну свим становницима побуњене Питилене. Међутим, сутрадан су се срца атинских властодержаца размекшала и они су послали најбржу тријеру Паралијену у којој су робови веслали до изнемоглости да повуку наређење и обуставе колективно ликвидирање. Клеон који је 422. године наредио покољ Митиленаца на време се предомислио и продао све становништво Тороне као робове. Следеће године други град у Калкидику, Сион, доживео је трагичну судбину од стране Атињана. Сви способни мушкарци су побијени а жене и деца су претворени у робове. Подједнако немилосрдно и дивљачки побили су се Атињани и 416—415. године са градом Милом који није хтео да се преда а трачки најамници у атинској служби сразили су 415. године беотски град Микалес и побили све становништво.

Спартанци су 427. године побили све мушкарце заробљене код Платеје. На исти начин су поступили код Аргонида 417—416. године пре наше ере. Изгледало је да ће Атињани који су под Лисандром 404. године капитулирали доживети исту судбину. Ликвидирање свег њеног становништва захтевали су Теба и Коринт којима су Атињани нанели толика зла. Међутим, победници Спартанци су се том приликом показали вишим и племенитијим од својих непријатеља. Ксенофон у Хеленици каже: „Лакедемонци (Спартанци) нису хтели да баце у ропство један грчки град који је учинио толике услуге Грчкој у најтежим невољама које је она доживљавала.“

АНЕГДОТЕ

ЗАДАТАК ИЗ ГЕОГРАФИЈЕ

— Кад ми је било 12 година — причао је Бернард Шо — изненада сам се разболео. Све док није дошао лекар моји родитељи су се расправљали: мама је мислила да су богиње, а тата да је шарлах. У ствари била је то ненаучена лекција из географије.

ОДГОВОР ГЛУМИЦЕ

Чувена француска глумица Сара Бернар била је веома сујетна и тврдоглава и било је веома тешко с њом изићи на крај. Кад је једном играла у „Дами с камелијама“ у једном провинцијском позоришту, публика није њеној уметности поклонила дужну пажњу, врпоћење на седиштима и дошаптавања реметили су тишину. Глумица је одједном прекинула своју улогу и громовито довикнула гледаоцима:

— Ако се одмах не смиристе, умрећу већ у другом чину!

И ОН ЋЕ...

У току банкета, на који се једва одлучио да оде, америчког хумористу Марка Твена замолише да одржи говор. Он сав бесан устаде и рече:

— Поштована господо, о чему да вам причам! Шекспир је мртав, Молијер је мртав, Гете је мртав, а ја... и ја се не осећам добро... — и седи.

ДОБРО ЈЕ ШТО ЈЕ НЕПРОМЕНЉИВА

— Жена — рекао је једном у друштву чувени енглески писац Бернард Шо — боље лаже кад говори а човек кад пише — и са осмехом је додао: — У овој максими најбоље је то што је непроменљива.

ПОКРАЈ СВОЈЕ ВАТРЕ

Лондонски глумац са почетка XIX века Ричард Шеридан био је у позоришту када је избио пожар. Сви су се изненадили што је мало доцније сасвим мирно изнео једну фотељу и сео на другу страну улице наливајући себи чашу вина. Кад га је неко запитао шта то ради, Шеридан је одговорио:

— Сматрам да свако има права да попије чашу добродушног вина у куту поред своје ватре.

ЗАШТО ЈЕ БАНАНА КРИВА?

На ово питање, наравно, није лако одговорити. Узрок је већ у дрвету банане. То наиме, уопште није дрво иако са својих 6—8 метара висине и 20—30 санити метара у пречнику тако изгледа. То је пре боков чије привидно стабло сачињава густо збијено сочно лишће. После 9—12 месеци развија се цваст која виси и дуга је преко један метар. Иза сваког тамно-љубичасто-смеђег листа има више попречних редова цвећа. Женски цветови развијају се касније иако претходно нису оплођени — у банане.

Али, зашто су банане криве? Цветови су нормално окренути нагоре, према светлости. Богата цваст са небројеним цветовима и високим лишћем због своје дужине и тежине савија се надолу. Услед тога се цвеће помера из свог првобитног положаја и настоји да поново заузме тај положај. Када се биљка најзад учврсти и — као банана — задржи вертикалан положај, стручњаци то називају геотропизам.

Геотропизам се оснива на утицају који земљина тежа врши на биљку која расте. Извесни издаци биљке израстају јаче, то јест деоба ћелија врши се брже. Код банане се овај процес обавља у петљаци цветова и у доњем делу плода. При томе страна окренута према осовини лаганије се повећава него друга. Унутрашња страна због тога остаје краћа од спољашње: тако настаје кривина.

Петљетка са цветовима, или боље речено са плодовима, савија се заједно са бананом опет нагоре и коначно плодови заузму раван положај као прсти.

Али није можда само геотропизам узрок искривљивања банане. Светлост такође може да утиче на раст и облик плода. Пада у очи да су плодови који расту у унутрашњем реду мање искрив-

љени него спољашњи који су окренути светлости. Спољашњи су наравно присиљени да расту око унутрашњих и да стоје окомото.

Ово још није све. Можда на облик банане утичу и црвени зраци из спектра. То је врло компликована појава која се назива фотоморфоза.

Све ове појаве имају једну заједничку особину: надражај који долази споља утиче на измену материје у биљци а то опет на њено растање и облик. Не може се рећи која од ове три појаве најчешће утиче на облик. Вршећи опите у лабораторији појединачно ће се испитати дејство теже, светлости и других утицаја. Али, у слободној природи то је немогућно.

АКО ХОЋЕТЕ... ВЕРУЈТЕ

● Река Арувими у Конгу добила је то име од познатог истраживача Африке Давида Ливингстона, првог белог човека који ју је видео. Ливингстон је тада запитао домороце: „Како се зове ова река“? На његове речи одговорили су му: „Арувими“. На месном наречју то је значило: „Шта је казао“? Ливингстон, не разумевши одговор, назвао је реку Арувими.

● Војнички живот у Египту био је у 19. веку толико тежак да су многи

Египћани, стасали за војску, сами себе ослепили само да би избегли службу. Тада је Мохамед Али, владар Египта, саставио два пешачка пука искључиво од једнооких војника.

● Мадагаскарска краљица Ранавалона забранила је својим поданицима да јој се јављају у сну. Све оне који би „прекршили“ њену наредбу кажњавала је најстроже.

● Једно време међу официрима турске флоте био је обичај — готово

правило — да на шапкама носе дрвене моделе бродова на којима су служили.

● Римски император Калигула (37—41 године) носио је браду начињену од танке златне жице која је имала исти облик као брада на статуи бога Јупитера.

● Композитор Росини написао је „Севиљског берберина“ за свега осам дана. Када су то испричали директору опере, он је рекао: „Увек сам знао да је Росини — денчуга!“

ВАЗДУШНИ КАНАЛ

Река Чанцај која се пробија кроз дубоке кланце Малога Кавказа у дужини од три километра сада ће тећи кроз ваздух. Излазећи у степен успорава свој ток и недалеко од Кировабада губи готово сву воду која се унија у тло.

Да би се спречило губитаке воде направљени су многобројни пројекти, али је прихваћен онај који предвиђа грађење ваздушног канала. Канал се монтира од готових металних делова и поставља се на 200 челичних подупирача. На том делу корита где је највеће упијање, реку ће преграђивати брана која ће усмерити водени ток у ваздушни канал.

МУЗИКА И РАД

У неким крајевима света службеници за време рада стално слушају неку пријатну музику. Ово се нарочито практикује у Америци, а је једна банка у Франкфурту музиком подстиче службенике на рад. То постоји и у другим местима у свету. Нежне мелодије валцера и звуци тангоа тихо одјекују мирним просторијама, намењеним хладној и трезвеној активности.

Није редак случај да пролазник стане пред излог неке велике робне куће. Не треба да се чуди ако га изненада позове благи глас праћен музиком: „Зашто стојите само на улици? Уђите и ви једном — без икакве обавезе — у нашу кућу“. Пробуђене радо зналости муштерија улази у робну кућу, а онај невидљиви заводник наставља још упорније своје дело. Повремено се улиће у чаробну музику по која специјална вест

која рекламира неку ствар врло китњастим фразама.

Моћ музике не ограничава се само на то да наведе људе на куповину, она дејствује такође и на људску радну способност. Тако се у Минхену, према врсти посла у предузећу, од 7 до 7,15 ујутру емитује музички туш, од 10,30 до 11 часова музика против првог полупостања радне способности, од 12 до 12,15 музика за варење а од 15,30 до 16,30 музика против другог полупостања радне активности.

Комисија састављена од психолога и музичара изабрала је 50 музичких дела за оне потребе. После одговарајуће обраде сва дела су изведена од стране 160 музичких капела и снимљена на магнетофон. Психолози су стали на становиште да мелодије морају бити добро познате, јер непознати звуци терају службенике на пажљивије слушање.

НЕОБИЧНИ ГЛЕДАОЦИ

Ових дана у енглеском граду Питербороу догодило се нешто необично. Власник једног биоскопа позвао је на свечану премијеру филма „Сам, спасилац“ 37 паса са својим господарима, зато што је сиче филма — доживљаји паса.

Међутим, четворогодњи посетиоци нису схватили указану почасти и чим су на екрану приметили своје савременике у сали је настао такав лаваж и метеж да су се и њихови власници уплашили и побегли из сале. „Сироти“ власник биоскопа се зарекао да никад више не чини овакве експерименте.

ПОСЛЕДЊИ ЧАСОВИ ЗМАЈ-ЈОВИНИ

Последњих дана долазили су Змају: Јаша Томић, Жарко Миладиновић, Матавуљ, др Милан Шевић и М. Павловић, а највише Јаша и др Миладиновић. У суботу, на два дана пред смрт, био је код њега Томић, а чика Јова је био ведар и доста расположен. Том приликом га је замолио да у понедељак дође код њега у Каменицу на ручак. Томић није могао доћи услед слабости. А код чика Јове је већ био дошао из Руме адвокат Жарко Миладиновић.

Уочи саме смрти чика Јова се дигао из постеље и изишао у ходник.

— О, Жарко, баш добро што си дошао... сам си? — ословио га је Змај.

— Сам.

Тако је с њим преседео за столом једно двадесетак минута па се онда дигао.

— Забави се ти, Жарко, ту, док не дође и Јаша, а ја баш не могу. Ручајте без мене кад дође.

Миладиновић изађе на обалу да сачека Јашу, али овај није дошао.

Око три четврти на два по подне Змају је изненада нагло позлило. Марија, која је била седела код њега у соби и бранила га од мува, истричи жустро напоље к Миладиновићу.

— Брже, свећу! Ходите, ходите брзо, изгледа да је чики врло рђаво.

Змај се био завалио у својој постељи и врло тешко је дисао. Дисање је у душнику јако запињало и изгледало је као да је ту ропцац. Упале свећу и ставе је чело главе, а одмах позову лекара, који убрзо дође и нареди те болесника мало помере на десну страну. Лекар га је прегледао и нашао нормалну топлоту по ногама и рукама, али је пулс био 96 пута у минути и чело болесниково непрестано се знојило.

— Да није грозница? — питао је Миладиновић.

Доктор рече да није грозница него „шлаг анфал“.

— Хоће ли преживети овај дан?

— Не зна се, — рече доктор.

Да видимо како ће спавати.

После једног сата Змај се мало примири и дисање му је било лакше. Но пред три сата поново му позли, па поново упале свећу.

У то време дошао је и Јаша Томић из Новог Сада, кога су телефоном известили да је Змају сасвим рђаво.

— Шта је? запитало је Томић.

— Шлус, крај! — добио је одговор.

— Можда се и варама, али ту је, тако изгледа.

Око пет часова Змај се поврати из заноса, крклање у душнику престале и дисање му дође тихо и мирно. И пуле је био слабији.

Тако је трајало до вечери.

Јаша мало примирен оде на траг у Нови Сад.

Увече дође доктор и констатује јаку грозницу.

— Е, та грозница, — рече — није добар знак; она ми се не допада. Не зна се тачно откуд је.

Лекар нареди да му се наизменице стављају на чело лед и облоге и да се никако не покреће с места. Извуку му руку испод покривача и пруже да по њој прате даљи ток: ако се поврати, кренуће руком...

Одмах после тога телеграфисали су Змајевом брату Корвелу: „Чика Јови зло, доћи ако хоћеш да га затекнеш“. Око 9 ч. увече отправе један телеграм др Шевићу.

Ујутру, пред пола пет сати Змај поче лагано и слабо да покреће опруженом руком. Дисање је почело бивати јаче и изгледало је као да се повраћа из заноса. Тачно у пола пет се лако померио у постељу и дубоко уздахну два пута и — заспа за увек. Марија приђе и стави му на време свећу у руку.

Тако је Змај умро, као да је заспао. На изболованом лицу његовом ни једна се црта није изменила.

Последње речи Змајево

Последње речи што их је Змај Јова изговорио биле су на неколико сати пред смрт, у понедељак, 31. пр. м. по подне. Око пола два њему је позлило.

— Не могу, рђаво ми је врло... Зовите ми Жарка.

Доктор Жарко је ушао у собу, али је Змај после горњих речи пао у занос, те га нису узнемиравали. Др Жарко је постајао мало па изишао напоље, а у соби, код болесника остала је Марија. После подуже почивке Змај полако отвори очи и рече:

— Знаш, дан...

Марија се одмах сетила: хтео је да помне своје покојнице, од којих је једна умрла у понедељак, друга у среду...

— Јеси ли упалила кандило? — то су му биле последње речи.

Кад она одговори да јесте, Змај поново заклопи очи и паде у занос.

Завештање

У писму које је Змај адресовао на Јашу Томића прва је напомена о децијим књигама. Змај је својеручно написао:

„Све моје књиге од деце литературе да чува књижевничко друштво „Рад“ као „Невену“ редакцијону библиотеку“.

Поклони

Међу књигама што се налазе у библиотеци Змаја Јована Јовановића има и Ајхенбергерова Енциклопедија. Змај је њу зараније одредио коме да се да. У запису Јаша Томићу ставио је ово:

ЗМАЈЕВА КУЋА У КАМЕНИЦИ

У „ПОЛИТИЦИ“ ОД 3. ЈУНА 1904. ГОДИНЕ, БРОЈ 140, ОБЈАВЉЕН ЈЕ НАПИС О ПОСЛЕДЊИМ ЧАСОВИМА ЗМАЈА ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА. У КРАТКОЈ НАПОМЕНИ УРЕДНИШТВА ПИШЕ: „ЈЕДАН НАШ САРАДНИК ОТИШАО ЈЕ ЈУЧЕ У КАМЕНИЦУ И ШАЉЕ НАМ ОДАНДЕ СВОЈ ИЗВЕШТАЈ КОЈИ ЋЕ ИНТЕРЕСОВАТИ СВЕ НАШЕ ЧИТАОЦЕ“.

ЗМАЈ И ЊЕГОВА ЖЕНА РУЖА

„Ајхенбергеру Енциклопедију одмах пошаљите др Ђ. Ивковићу у Загреб, обећао сам му је“.

Зашто је добио метални сандук

Змај је у своме писму што га је упутио Јашу Томићу нарочито нагласио да му гробницу не зидају. „Нипошто зидану гробницу и дрвен сандук“. То је сам у својој последњој вољи написао.

Али се од једног морало

одступити. Полицијска власт је захтевала, ако се хоће да се Змај погребје у дрвеном сандуку, онда да се има одмах — а то је јуче у среду — сахранити. Ако пак одбор хоће да се сахрани у петак онда се мора узети металан сандук и залемити.

Одбор је изабрао ово дру-

Змајева крстача

Кад је Змај Јова умро нашли су на његовом столу пи-

смо Јашу Томићу и у њему, поред својеручних телеграма, има један полутабакартије, на коме је Змај сам својом руком исписао своје последње речи и поруке. На врху тога полутабака стоји крст, а при дну је сам себи оцртао крстачу каква треба да му се стави на гроб.

Долазак народа

Из близа и далека непрестано стижу поштовоци Змајеви и љубитељи његове поезије у Нови Сад и Каменицу, да одаду последњу пошту своје великоме песнику. У Новом Саду се опажа видно да има људи са стране. Око Змајевог стана сабрано је много народа из места и околине. Сви су они остали ту на месту и чекају погреб.

Ко год дође у авлију у којој лежи покојник, пољуби крст и сандук и одлази. Соба у којој почива тело Змајево превучена је црним платном, а пред вратима стоји нарочити чувар.

Пратња

Програм одбора за сахрану Змајеву одредио је да око покојникова сандука иду представници свију staleжа и из свију српских земаља. Сандук ће Змајев пратити дакле по четири лица с leve и десне стране: један лекар, један новинар, један књижевник, један омладинца великошколаца, један занатлија, један трговац, један учитељ и један ратар.

Новосадска занатска задруга ићи ће у спроводу корпоративно и са својом црвеном заставом. Исто ће тако присуствовати корпоративно певачко друштво „Невен“.

На погребу ће бити заступљено новосадско градско веће, новосадска гимназија, основне грађанске и девојачке школе, разна изасланства из Србије, Босне, Херцеговине и осталих крајева.

Говори

Одбор за сахрану посмртних остатака српског песника Змаја Ј. Јовановића држао је јуче по подне у Н. Саду своју седницу, којој је присуствовао и изасланик књижевне Задруге и Н. Позоришта Јанко Веселиновић, књижевник. На тој седници изближе је одређен програм за сахрану покојника.

На спроводу биће одређена места појединим корпорацијама, друштвима и изасланицима, која су се већ у великом броју пријавила.

Биће по свој прилици два наест говора. Одлучено је да говори не буду дужи од десет минута до четврт часа. У цркви ће говорити новосадски свештеник поп Божа. Од осталих зна се да ће у име разних установа говори-

ти Јаша Томић, Јанко Веселиновић, др Миладиновић, један од стране Академије, од стране омладине, од стране либералне и један од стране радничке српске странке. Једним ће се говором опростити српска деца од свога Чика-Јове.

Говориће се на пет места.

Змајев гроб

Јуче у пола пет по подне одређено је место на каменичком гробљу где ће почивати смртни остаци Змаја Јована Јовановића.

Гробље је старо и није добро уређено, али је на врло лепом положају. Лежи десно, поред друма што води преко Фрушке Горе, тј. преко Венца у Ириг. Са гробља је врло леп поглед на Дунав и један део Новог Сада.

Одређивању гробнице присуствовали су Јаша Томић, председник каменичке општинске српске Никетић, поп Божа, др Миладиновић и М. Павловић. Обележено место за гробницу налази се у истом реду са спомеником и гробом Новака Радоњића, српског уметника и књижевника, који је био рођен 31. марта 1826. у Моду, а умро у Каменици 30. маја 1890. године. Гробница Змајева је са десне стране од уласка близу друма, а далеко од Радоњићева гроба двадесет пет којачаја.

Изјаве саучешћа

Одбору за сахрану Змаја Јов. Јовановића, као и уредништву „Заставе“ непрестано са свију страна српства из свију земаља, а и из туђине стижу многобројне изјаве саучешћа. До јуче увече стигло је преко три стотине телеграма.

Јуче су сви мађарски листови донели чланке и белешке о смрти великог српског песника и сви редом се изражавају о његовом раду и певању веома похвално. Једне пештанске новине наглашавају да је Змај Јова боље разумео њиховога Араљија (чија слика виси у Змајевој једној соби о зиду), него и један мађарски читалац. „Змај је разумео душу наших песника и осетио оно што су Петефи, Тот и Араљи осећали“. Књижевно Кишфалудијево друштво одредило је велики венац да се стави на одар великога покојника.

Посетиоцима погреб Змајева

Јавља се до знања свима који из Србије или са стране дођу на погреб Змају Јов. Јовановићу да се одбор за сахрану построја за станове и храну и за све што је потребно. Даваће обавештења и услуге гостима и странцима. Сваки члан одбора носиће при флор око руке и по томе се може лако познати.

кайешанова кћи

ПО НОВЕЛИ
А.С. ПУШКИНА

ПЕТАР СЕ ВАРАО ЈАРУГЕ СУ БИЛЕ ЧУВАНЕ.

СТОЈ!

МЕЋУТИМ, ПЕТАР НИЈЕ ХТЕО ДА ПОСЛУША...

ОСЛОБОДИВШИ СЕ ТАКО МУЖИКА КОЈИ ЈЕ ПОКУШАО ДА ГА ЗАУСТАВИ, МАМУЗНУО ЈЕ КОЊА И НЕСТАО У НОКИ.

АЛИ, КАДА СЕ МАЛО КАСНИЈЕ ОСВРНУО, ВИДЕО ЈЕ ДА МУ НЕМА САВЕЊИКА. ОКРЕНУО ЈЕ КОЊА И ПОШАО ДА ГА ТРАЖИ.

НЕ МОГУ БИК ТАКО ОСТАВИТИ СТАРЦА!

САВЕЊИКУ, ДОЛАЗИМ!

САВЕЊЦИ СУ ГА ЗА ТРЕН ОКА СКИНУЛИ С КОЊА И ПОТЕРАЛИ ЗАЈЕДНО СА САВЕЊИКОМ.

ГРАД У ЗГРАДИ

Облакодер у коме ради 25.000 службеника, а свакодневно у њега уђе и изађе 250.000 посетилаца. Има 59 спратова, а висок је 246 метара

Стручњаци су имали да реше тешка питања: како омогућити да 25.000 службеника ујутру стигне до својих канцеларија које се налазе у облакодеру од 59 спратова и како да они на крају радног дана напусте овај облакодер, затим како ће свакодневно улазити и излазити 250.000 посетилаца.

Валтер Гропиус и чланови задруге архитеката у Бостону, који су заједно пројектовали облакодер „Пан Ам“ у Њујорку, решили су овај огромни проблем на тај начин што су предвидели да се зграда досад највећи на свету путнички саобраћајни систем: 18 ескалатора (нека врста покретних степеница) и 63 лифта. Сам облакодер висок је 246 метара.

Овај облакодер је необична осмоугаона кула. Подигнут је поред главне железнице станице Гренд централ, изнад сплета подземних колосека који улазе у станицу. То је у ствари читав град смештен у једну једину зграду.

Становници ове зграде тро-

ше струје колико је потребно за 10.000 станова: 120.000 киловат-часова дневно. Ту се налази и једна комплетна телефонска централа. За време летњих врућина ради највећи систем за климатизацију на свету.

Овај град у облакодеру налази се изнад једне од најпрометнијих тачака у Њујорку. То је место где стиже 450 возова дневно, и стичу се три линије подземне железнице, аутобуси, такси и огромне масе света.

Да би се помогло службеницима запосленим у овој згради да се не срећу са масом путника на станици, израђена су 4 највећа ескалатора овог облакодера који су повезани директно са пероном станице Гренд централ. Када путник изиђе из воза и стане на ескалатор, он брзином од 36 метара у минути стигне у партер ове зграде. После неколико корака ступа на други експресни ескалатор који ће га подићи на други спрат где се налазе лифтови. Ескалатори „Пан Ам“ могу да превезу око 50.000 путника за један час. У облакодеру се налазе три ресторана, аутомобилисти могу да паркирају своја кола у више спратној гаражи која прима 400 аутомобила.

Пројектанти нису предвидели долазак службеника и посетилаца само друмом, железницом и пешце, већ и ваздушним путем. Равни кров облакодера подешен је тако да прима и хеликоптере.

Фасада овог облакодера обложена је бетонским плочама. Ноћу рефлектори прегварају ову зграду у море светлости.

ПИВО – ПРАСТАРО ПИЋЕ

У Пазену и Минхену, градовима познатим по свом пиву, вероватно нико и не слуги да у новој афричкој држави Нигерији постоји једно племе чија је традиција у справљању пива можда старија од њихове.

Пиво је веома стар напитак. На једној вавилонској глине-ној табlici која потиче од пре 6.000 година говори се о справљању пива у жрвене сврхе. У нигеријском племену Кофјара пиво је центар живота. Кофјари живе на терасастим имањима урезаним у северне падине Нигеријских планина. Они се баве интензивном земљорадњом: обрађују мале парцеле извлачећи из њих максимум производа. Њихов начин обраде земљишта доноси добре резултате јер свака породица има довољно јечма не само за свакодневне потребе, већ и вишак који се употребљава за справљање пива.

Пиво које справљају Кофјари има, према речима америчког антрополога Нетинга, „укус јабуковаче помешане са

сувим грођем. Густо је и заситно.“

Нетинг је провео међу Кофјарима 18 месеци проучавајући њихов начин живота и економију.

Кофјари употребљавају пиво у разним приликама и у разне сврхе. Пиво се нуди ратнику који је у борби убио непријатеља, али њега ће понудити и младим девојци желећи да освоји њену наклоност. Пивом се прославља празник жетве, оно се сила преко гробова да би покојници почивали у миру. Често употребљавамо уместо новца — Кофјари не продају своје пиво — оно се носи као да налик поглавицама. Чланови племена који у својим насељима врше важне друштвене функције награђују се пивом, а онима који су се огрешили о племенске законе пиво се ускраћује. Такво „искључење од пива“ — каже антрополог Нетинг — равно је друштвеном бојкоту.

Мада је пиво центар друштвеног живота и активности, Кофјари не подносе пи-

јанце у својој средини. „Они пију пиво — каже Нетинг — не да би се опили. За 18 месеци, колико сам живео међу њима, никад нисам видео ни једну пијану особу. За њих је пиво храна и средство за изражавања друштвених односа.“

Као што се разговор Енглеза врти око времена, тако је у разговорима Кофјара доминантна тема пиво. У кратким сусретима рођака и саплеменника пиво ће се увек поминути: да ли га је једна кућа спремила или не, како је протекла последња „пивска седелка“ или су то извињенија што пива нема довољно.

Једна недеља код Кофјара има шест дана или шимоса — време потребно да се справи пиво. Сваки дан има своје име које одговара појединим фазама справљања пива. И митологија Кофјара пуна је прича о пиву.

Сваки члан племена има материјалне могућности, заправо сировина, да справља пиво. Па ипак, у начину на који

се оно справља огледа се положај сваког појединца у једном насељу. Не ужива исти углед и наклоност овај који мора сам, само од свога јечма да справља овај напиток, као они који то обављају заједнички, на некој врсти мобе. Непријатном човеку или оном који не поштује обичаје племена нико неће понудити пиво: он је принуђен да га справља сам и да га пије сам. Јер, пиво се нуди као знак наклоности у личним и знак поштовања у друштвеним и политичким односима.

У једном Кофјарима суседном племену живу племенског и друштвеног живота представља рогата марва. Су седи Кофјара мрште се само кад чују за пиво, док Кофјари не могу да разумеју како они могу да придају толики значај стоци и често им, под ругајући се, кажу: „Наше седелке бар никад не кваре ројеви мува“ — мислећи при томе на муве које су обавезни пратиоци рогате марве.

3.000 ГОДИНА КАМПИНГА

ШАТОР

Је од старина симбол моћи и поноса

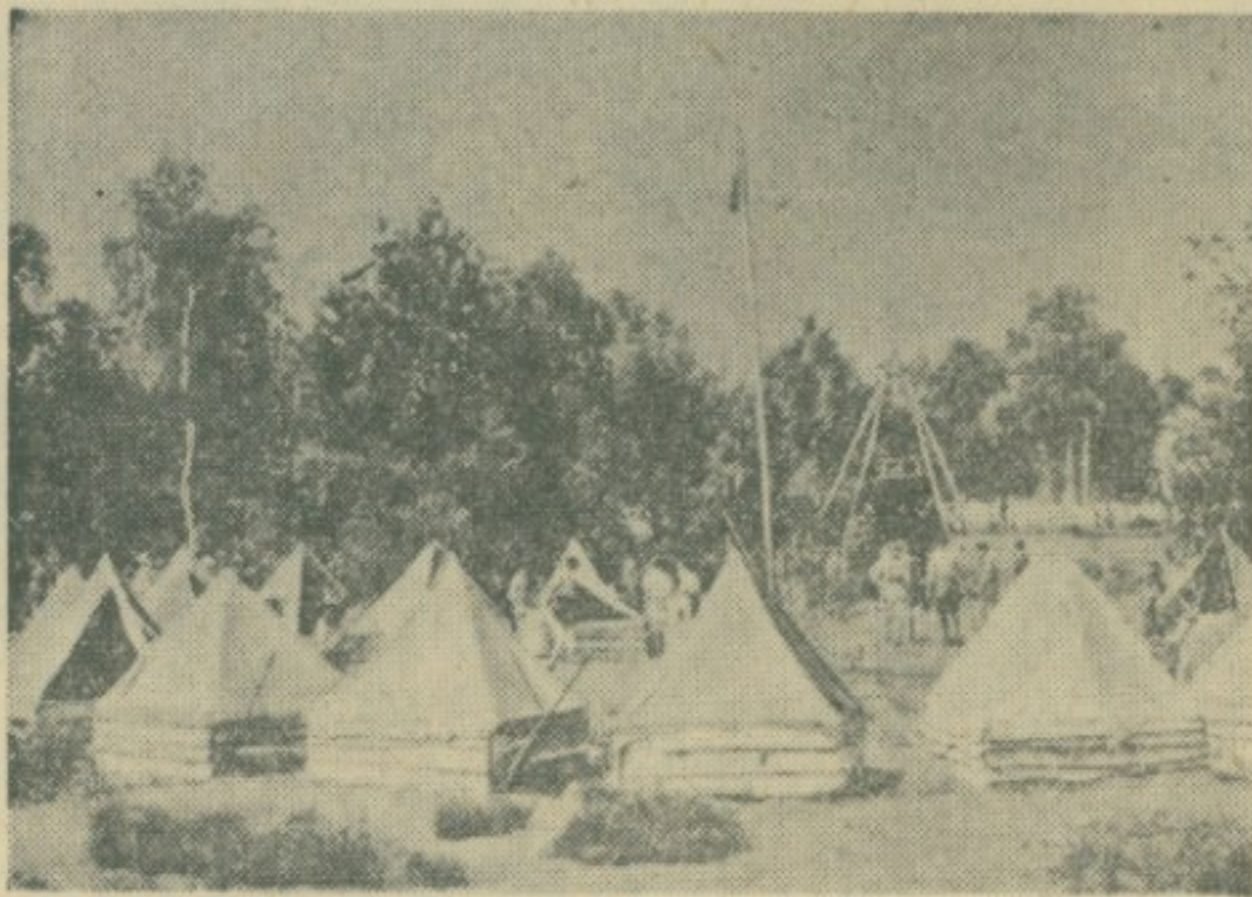
ТАМЕРЛАН

Је изнад свој шатора имао велики

знак чија се боја

мењала према ње-

говом расположењу

САВРЕМЕНА ВЕРЗИЈА НЕКАДАШЊИХ ВОЈНИЧКИХ ЛОГОРА: ШАТОРИ ПОДИГНУТИ У ЈЕДНОМ ШКОТСКОМ ЛОГОРУ.

Номади су од памтивека користили шаторе. У најстарије време шатори су били од животињских кожа а затим од вунених тканина и од коњске гриве. По правилу су били непромочиви. Сав намештај у шатору представља је једна лампа и округли комад коже који је служио уместо стола.

Шатор је од старина представљао и симбол моћи и богатства. Краљеви и шефови

држава су под шаторима имали праве дворове. Асирски краљеви који су скоро преко целе године ратовали или ложили проводили су чак и по десет месеци под шаторима чије су просторије биле раскошно украшене сандаловим или абоносовим дрветом. Даријев шатор је био пун таквих драгоцености да је задовољило и самог Александра Великог. У њему је било места за стотину постеља.

Александар Велики је по угледу на персијског владара направио шатор са исто толико постеља а изнад његове постеље се простирало небо разапето између пет златних стубова. Седећи на раскошном престолу, окружен пурпурним завесама и стубовима високих преко 10 метара Александар је примио индијске амбасадоре. Свадбу своју и својих пријатеља са 92 персијске девојке Александар је прославио испод једног дугог шатора са 92 собе и двораном у којој је било 100 постеља. Асирици су имали шаторе чак и за богове.

Мада су служили као дворови, трговачке радње и механе, шатори су одувек били најомиљеније куће ратника. Грчки војни логор за време тројанског рата представљао је праву варош од шатора. Хомер у Илијади описује Ахилев шатор. Подигнут око високог боровог стабла, био је покривен розином. Улазна врата затварана су дрвеном резом која је била тако велика да се могла покренути само сложним напором три Ахајца. Међутим, Ахил је био у стању сам да је покрене.

У време оснивања Рима била је забрањена војницима употреба шатора чак и за време најжешћих зима. С обзиром да су касније Римљани много ратовали ова забрана је укинута. Римски шатори из тог периода били су начињени од кожа разапетих између затегнутих ужади. Шатори генерала и центуриона су били велики и раскошни док су војници ноћивали по десеторица у једном шатору.

Номадски и пустињски народи су исто тако употребљавали шаторе. Арабљани су имали шаторе у облику извртнутог бродског трупа. Били су подељени у три просторије. Прва је била за младу стоку и омиљеног газдиног коња, друга за мушкарце, а трећа за женске чланове породице. Угледнији Арабљани имали су посебан шатор за жене, а у првој просторији

СЛАВЉЕ КОЈЕ СУ ГРЕНАДИРИ ВЕЛИКЕ АРМИЈЕ ПРИРЕДИЛИ У ЧАСТ РУСКИХ ГРЕНАДИРА ЗА ВРЕМЕ ПРЕГОВОРА ПРЕМА ЈЕДНОЈ ГРАВИРИ У ТИЛСИТУ

њиховог шатора налазиле су се слуге.

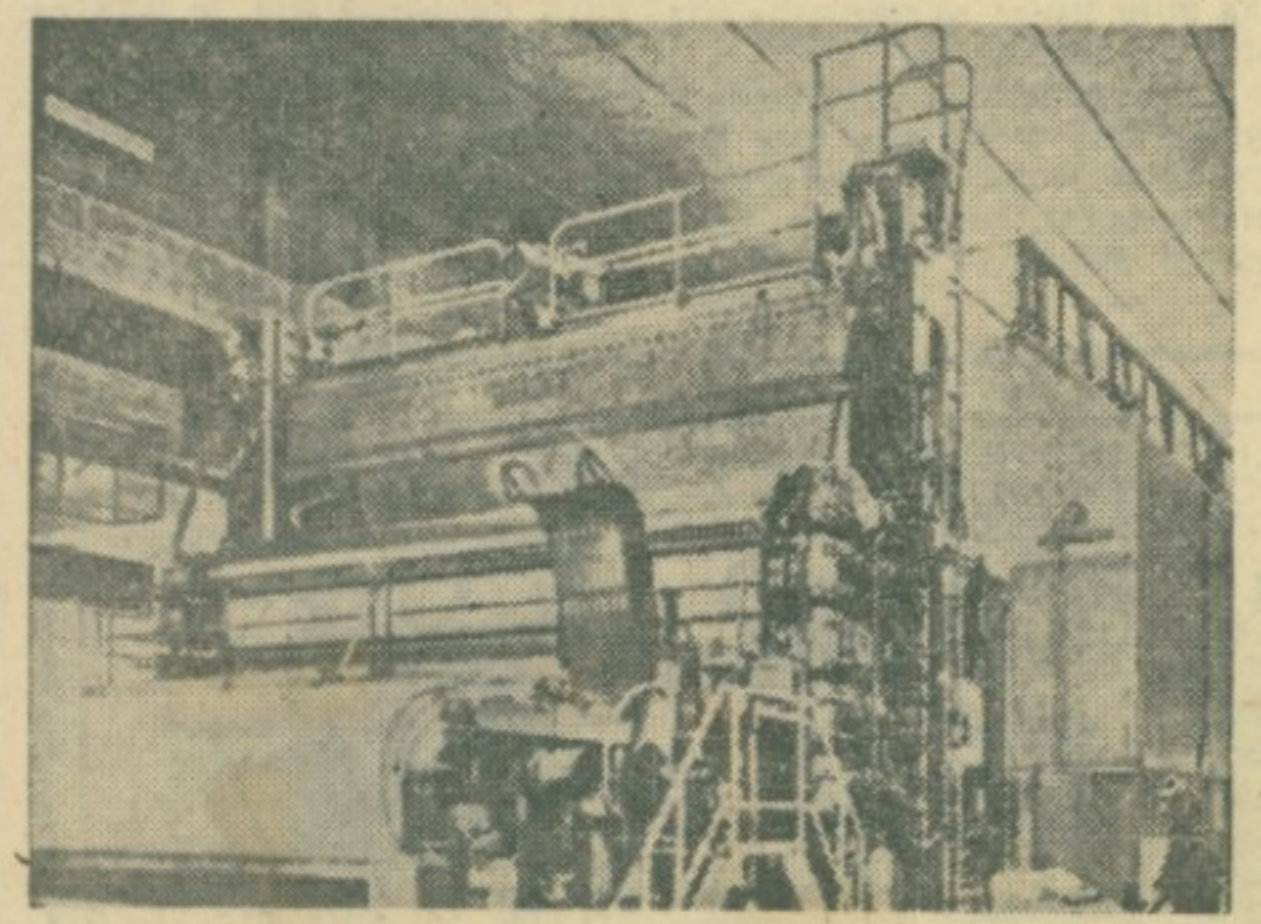
Татари су правили шаторе од камиље коже а Калмици још и данас премештају шаторе са места на место а да не морају да их расклапају. Оснивач другог монголског царства Тамерлан имао је изнад свог шатора велики знак чија се боја мењала зависно од његовог расположења. Када је приликом опсада тврђава или утврђених градова истицао бели знак значило је да је добре воље и да треба са милошћу примити непријатељеву предају. Уколико је знао био црвене боје Тамерлан је захтевао непоштедну борбу и крв, а када је био црне боје значило је да град треба савијати са земљом и опустошити.

Краљеви Француске су имали необично луксузне шаторе. Војвода од Бургоње је 1414. године подигао шатор у коме се налазила пространа дворана за примање, капела, трпезарија и спаваонице. Приликом састанка француског краља Франсоа I са енглеским краљем Хенрихом VIII 1520. године између Гина и Андра подигнут је логор злат

них тканина у коме су се два краља такмичили у раскоши. Дворане, спаваонице, трпезарије и коњушнице француског краља биле су од позлаћеног и посребреног платна а шаторе су надвисивале златне јабуке које су се блистале на сунцу. Краљев шатор је био сав од злата, а на улазу у њега налазио се златан кип светог Михајла.

Шатори су под Лујем XIV први пут постали саставни део ратне опреме обичних војника. Краљица рата, пешадија, добила је шаторе и могла је удобније да се одмара после тежобних ратних напора.

Луј XV се истицао најбоље и најудобније опремљеним војним логорима у Европи тог доба. Његови шатори су били делимично од дрвета са подом од дасака покривени велурним простиркама. У краљевским шаторима налазиле су се спаваонице, пећи са порцеланским димњацима, дворане и хигијенски нужници. Сва властела у то доба имала је шаторе са уређајима који су обезбеђивали удобност. Они су сваког тренутка били спремни за употребу.

«БРЗАК» НОВИНСКА ХАРТИЈА

У граду Кантоли, у Фландрији, инсталирана је највећа машина у Европи за израду новинске хартије. Свакога часа ова машина може произвести 48.000 метара хартије. Она се од досадашњих машина за израду хартије разликује по нарочитом систему управљања преко полупроводника што отвара нове перспективе и велике могућности на пољу електричне опреме машина које производе новинску хартију. Ова машина умногоме појевније је трошкове производње.

БРАВО

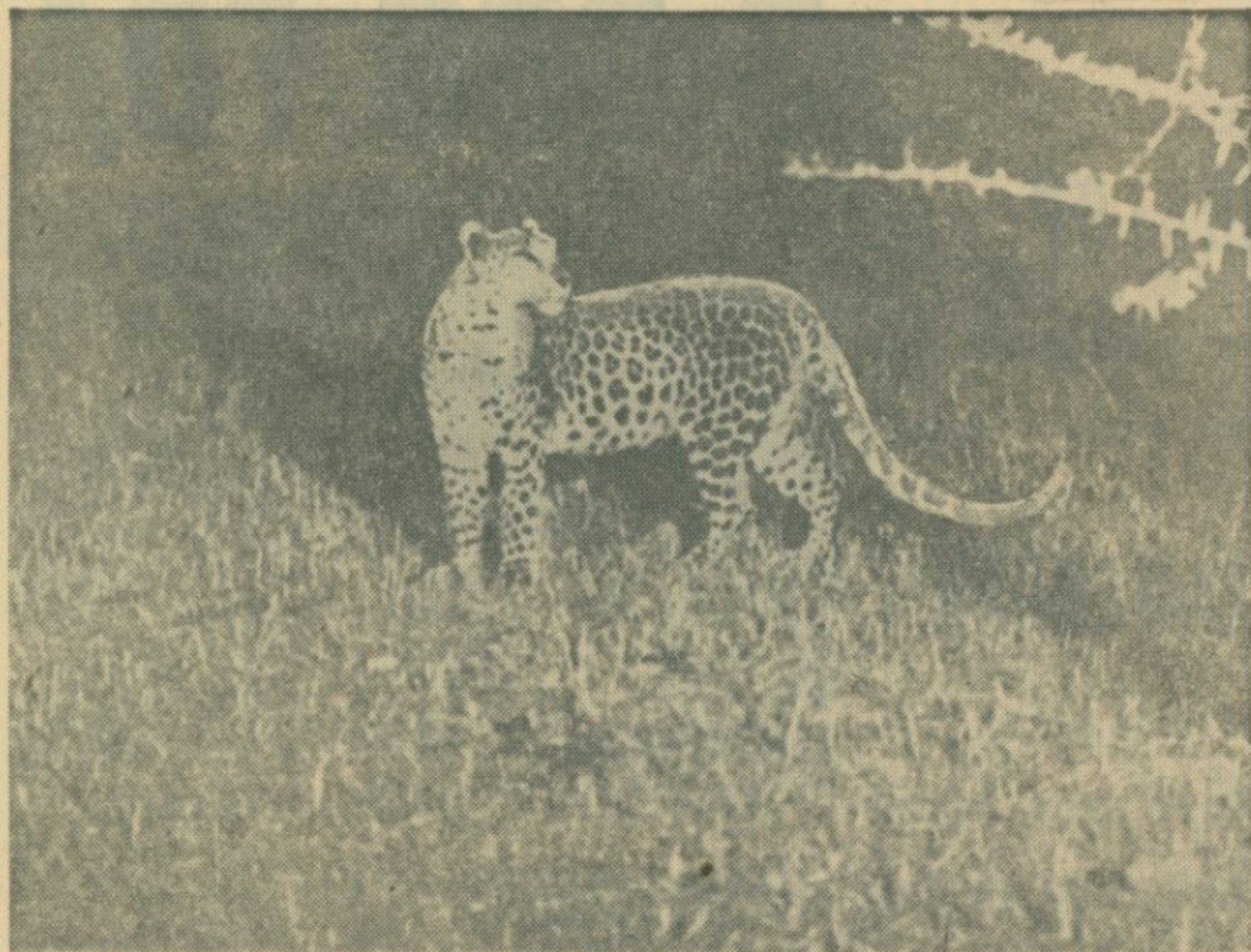
ПО РОМАНУ Ф. КУПЕРА
ЦРТА Н. КРУЉЕВИЋ

ДВОБОЈ

ЛЕОПАРДА И КРАВЕ

ВЕЛИКИ ЛОВАЦ НА ДИВЉЕ ЗВЕРИ ЕНГЛЕЗ САМЉЕЛ БЕЛКЕР ЈЕ И ЈЕДАН ОД НАЈБОЉИХ ПОЗНАВАЛАЦА ЛАВОВА, ТИГРОВА А НАРОЧИТО ЛЕОПАРДА * У СВОМ ДЕЛУ „ПОНАШАЊЕ ДИВЉИХ ЗВЕРИ“ ОН ОПИСУЈЕ ЖИВОТ, ЂУД И НАЧИН ЛОВЉЕЊА ЛЕОПАРДА * ИМА ИХ ВЕЛИКИХ ГОТОВО КАО ТИГРОВИ АЛИ И МАЛИХ КАО МАЧКЕ

Разноврсност леопарда онемогућује сваку класификацију. У разним земљама их чак различито и зову. Негде је то пантер, негде јагуар, негде дивља мачка. У ствари све је то леопард.

Леопард живи на Хималајима и другим планинским масивима централне Азије чак и на висинама преко три хиљаде метара. Његово крзно је дебело и густо а пеге немају оштре ивице. У Кореји и Манџурији живи крупна врста леопарда с великим пегима у облику ружа. У Индији их има више

врста, а најкрупнији је познат под именом пантер. Афрички леопард има једнаке црне мрље које су на леђима врло честе. На Цејлону живе две врсте леопарда.

Ова звер живи у свим топлим крајевима изузев неколико усамљених острва али и у хладним пределима као што су Сибир, Монголија, Кореја, Туркестан, Манџурија.

Највећи и најопаснији од свих представника рода леопарда је свакако јужноамерички јагуар, који може да достигне раст мање тигрице. Његове мрље се нарочито истичу и имају кривудава оквир. Међутим, био велики као тигар или мали као мачка, леопард је увек лукав, дивљак и уништава све што стигне. Губици ситне и крупне стоке које могу да изазову и леопард далеко превазилазе штете које чини озлоглашени тигар.

Лав је достојанственији, тигар снажнији и страшнији када се одлучи на напад, али је леопард неупоредиво смелији и лукавији од њих. Изузетно га је тешко открити и уловити. Ни лав ни тигар не могу да се успују на дрво ако су прве гране изнад два метра од тла. Леопард то може чак иако је стабло врло високо, потпуно глатко и без грана. Једна мања врста леопарда увек живи у грању.

Пантери а нарочито јагуари дугачки су око два метра и двадесет сантиметара и тежи око 75 килограма. Најкрупнији достижу два и по метра и тежину од 90 килограма. И поред тога они су најживље и најспретније звери. Мајмунци су увек будни и на опрезу али леопарди хватају скоро све мајмуне чак и оне који су прави акробате. Није редак случај да и ловци који будно мотре сакривени у заседи, буду изненађени нападом леопарда који им се прикраде с леђа. Леопард је саблазан прашуме, страх и трепет за ловце, невидљиви гром који удари кад се човек најмање нада. За разлику од свих осталих звери, он напада без икаквог повода. То не чини чак ни тигар који више воли да прође незапажен.

Тек што смирај сунца нагостеви почетак ноћи леопард нечујно креће у потрагу за пленом. Жртву хвата за грло и окачи се шапама за њен врат све док јој не смрска вратне пршљенове или је не задави. Никада не черечи задњи део као тигар већ распори стомак и извади утробу. Прво једе срце, плућа и цигеричу.

Најбољи савезник ловца и тропским крајевима је лукави и оштрооки гавран. Чим он у предвечерје гравне значи да је леопард близу.

Леопард нема куће ни јаме и стога га је врло тешко пратити и уловити. Час спава у удаљеном каменолому, некад у грању, у пећини или у пукотини стене. Сви га сматрају штеточником без премца и стога га треба уништавати где год се сретне.

Урођеници се у разним крајевима служе разним клопкама. У Африци су то велики шупљи дубови у којима сечиво као гиљотина закоље звер. Али ово средство је опасно за људе и животиње које нису штеточине. У другим крајевима гради се нека врста мишоловке према величини леопарда. То су кавези широки метар и дугачки три, закопани пола метра у земљу и високи метар и по; они се поставе на више места у шуми. Кров је од густог грања а у кавезу је ма-

мац, обично коза или пас. Нарочито је погодан пас који дивље лаје од страха и на тај начин привуче звер. Пошто дуже време обиграва око кавеза леопард најзад ступи у њега и стави у покрет механизам који затвара улаз и претвара кавез у клопку.

Невероватна је смелост леопарда у току ноћи. Мала, урођеничка кравница, једног ковача у Африци тек се беше отелела. Имала је опасне, шиљаке рогове и постајала дивља кад брани свој пород. Осетивши мирис краве и телета леопард се успузао на кров, направио рупу у малтерисаној таваници и спремао на скок. Али испод себе је угледао оштре рогове борбене кравнице који су га као два мача чекали на готове. Само ни леопард није био кукавица и храбро је наслано. Крвава га је натакла на рогове али је ипак дошло до борбе на живот и смрт. Мада распорен, леопард је за- давао снажне ударце канцама

и клао је чељустима. Када је чуо гужву у штали ковач је потрчао са лампом. Угледао је краву разјарену од беса како дрма главом на којој је био леопард. Крв је лопила. За то време теленце је мирно посматрало борбу. Када је угледала ковача кравница се устремила на њега јер га није препознала. Овај је испустио лампу и умакао али се вратио и метком докусурно леопарда.

За разлику од тигра и лава леопард напада све, од кокоши до краве, у штали и забрану, па чак и човека у кући. На Цејлону, недалеко од Невере Елије, пет огромних

молоса кидисали су на омањег леопарда који се неустрашиво бранио. Нису га могли убити и он је умакао. Пси су се надали за њим и како је био рањен стигли су га. Мада је изгубио много крви леопард је заклао два пса.

Чим се пас нађе усамљен или изгуби у шуми он почне да завија. Тиме дозволе газду али и привуче пажњу леопарда који му се за час нађе иза леђа и закоље га.

Сви урођеници који живе у крајевима у којима има тигрова и леопарда, или лавова и леопарда, слажу се у томе да је леопард опаснији од

свих звери. За леопарда више него за било коју другу животињу важи правило да треба избегавати његов поглед. У заблуди су они који верују да је човек јачи и да погледом може да му наметне своју вољу. Сваки ловац треба добро да запамти; ако нека дивља животиња види човека пре него што има утисак да је сама примећена, треба се уклонити не гледајући је али се добро пазети. Животиња ће готово увек сама да одступи.

Млади леопарди су грациозни, интелигентни и умиљати али ће се пре или после претворити у дивље разбојнике.

БРЗИ ПАРКИНГ

Да би избегла гужву при паркирању једна њујоршка гаража је увела нов начин паркирања назван „брзи паркинг“.

У њој се све одвија аутоматски и 27 аутомобила може да буде смештено за 10 минута на одређено место под надзором једног човека.

Пошто је поставио своја кола на једну врсту платформе возач добија кључ и може да напусти гаражу. Чувар гараже тада пушта у погон систем лифтова који дижу и уређују кола за неколико секунди. Кад возачу затребају кола, он ставља кључ у контролни шахт гараже и обрнутим процесом брзо добија своја кола.

СТОЛИЦА-ЧИВИЛУК

Столица-чивилук недавно је направљена у Италији специјално за хотелијере. Наслон

на столица сличан је вешалици за мушка одела, а седиште је тако подешено да се на њему могу чистити ципеле.

НИЈЕ МУ ИНТЕРЕСАНТАН

Возач неког камионета шетао се испред свога поквареног возила на високом планинском друму у Чехословачкој. Одједном из шуме изби велики медвед који као да није имао мирољубиве намере. Шофер је зажалио што се не налази у камионету где би бар донекле био заштићен. Али није дуго жалио, јер је не на њему већ на камионет „меца“ хтео да искаси своје нерасположење. Почео је бесно да „мува“ и гура возило, успео да га помери, нагне и најзад гурне у понор. Задовољан „послом“ медвед се вратио у шуму и не погледавши шофера.

ВЛАСТИТО ПОШТАНСКО САНДУЧЕ

У Западној Немачкој може за 16 марака месечно да се добије властито поштанско сандуче и онај ко то плати поставиће га на своју кућу. Поштански службеник мора свакодневно да га празни као и све остале сандучиће. Тиме ће оштетити пут не само тај грађанин него и сви суседи.

Нови систем за сагоревање

Нови систем за сагоревање је направила једна велика индустријска фирма из Волфсбурга, Немачка. Помоћу овог система ће се уклањати стотине тона отпадка који се свакодневно гомилају у радионицама. Сале за сагорева-

ње под врло високом температуром претварају ове индустријске отпатке у гориво или у метал за топљење.

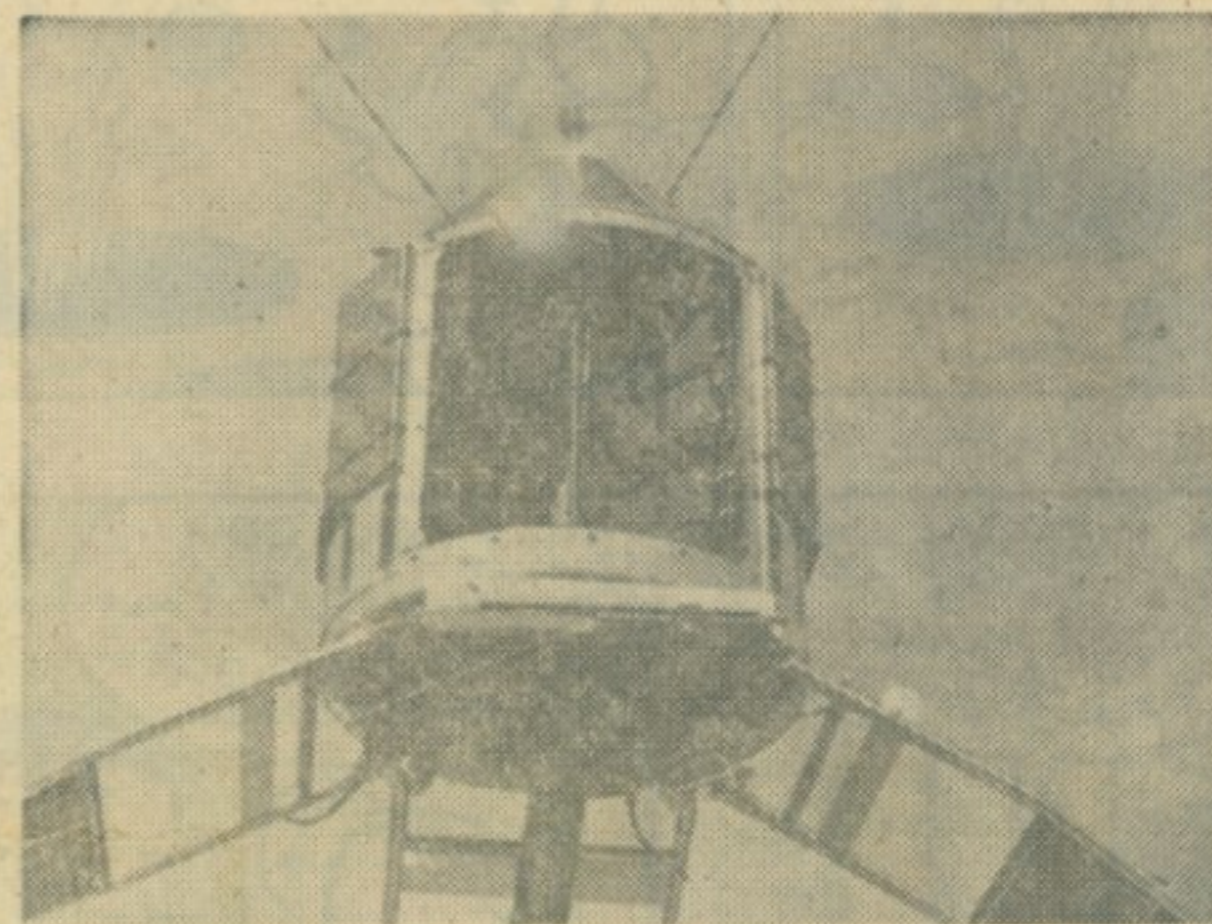
НЕОБИЧНА СИМФОНИЈА

Симфонију за канцеларијске машине компоноваће директор Хамбуршке опере Ролф Либерман за националну изложбу Швајцарске која ће се одржати у Лозани 1964. године. Слисти ће бити машине за писање, рачунање, адресе, телетипи и бушилице за механиграфске листиће. Овде се ради само о једном опиту и Либерман треба најпре да испроба „звучност материјала“ скупљених у једном циршком хангару.

„МАГАЗИН-ГРАД“

Међународни робни центар биће отворен у Келну, средином 1964. године. У њему ће се налазити 70 радњи из целог света. Поред тога он ће имати 600 места за паркирање кола као и једно позориште. Овај „магазин-град“ ће осим тога бити употпуњен и једном метро станицом која ће почети ускоро да се гради.

П Р В И ...

Први британски сателит УК-3 треба да буде лансиран у космос 1966. године да би

извршио пет научних експеримената у кружној орбити од 640 км изнад земље.

Овај сателит биће трећи у серији англо-америчког научног истраживања на пољу сателита. Прва два из ове серије, УК-1 и УК-2 су америчке производње а опремљени су британским инструментима. УК-1 је већ у орбити, док ће се УК-2 лансирати крајем 1963. године.

УК-3 треба да обави пет експеримената за универзитете у Кембриџу, Бирмингему и Шефилду, за метеоролошку станицу и радио-истраживачку станицу у Слафу. Експерименти ће такође обухватити и регистровање извора шумова у галаксији, мерење густине електрона у близини сателита; проучавање ниске фреквенције радио-сигнала; распрострањеност кисеоника у атмосфери; интензитет муња изнад земље и аномалије у ширењу светских радио-сигнала.

Укупна висина сателита износиће 1,52 м, распон 2,40 м, а тежина око 34 кг. Из орбите ће давати податке годину дана после чега ће се његов предајник угасити тако да се његове радио-фреквенције могу предати новом сателиту.

КАКВА НАРЕДБА

Председник малог француског града Обона на Сени и Оази да би обезбедио мир својим грађанима донео је наредбу којом се забрањује сима да лају и мачкама да маучу. Наредба се односи и на сувише гласно пуштање транзистора. Како ће се у пракси ова наредба извести сасвим је неизвесно.

Јесће ли већ чим да...

... највише бране на свету су: Дикенс (Швајцарска) 278 метара; Вагон (Италија) 265; Мо-

ваузен (Швајцарска) 237; Оровил (САД) 224; Булдердам (САД) 221; Тињ (Француска) 180 метара.

... горча кафа изазива много јаче лучење желудачног сока од слатке. Лучење сока зависи и од јачине кафе и најјаче је када се на 300 грама воде стави 15 до 20 грама кафе.

... најмодернији аеродром на свету у близини Вашингтона, са површином од 4000 хек

тара, отворен је недавно. Само хол за пријем путника обухвата површину од 800 м².

... реч „крем“ потиче од старогрчке речи кхри(з)ма, што значи: маст, уље, премаз, помада.

... у Совјетском Савезу има још много вукова и поред великих хајки које ловци организују сваке године а внионима и хеликоптери ма снабденим митра-

љезима. Израчунато је да вук из тундре може да живи и до 15 година, а сваке године прождре 1,5 до 2 тоне меса.

... мисли се да је лимун, поморанџу и друге агруме у Америку пренео Колумбо при свом другом путовању у Нови свет.

... Американци су открили још једно изврсно средство за умирење: рибе у акваријуму. Њихово кретање у стакленом суду, према мишљењу америчких

психијатара, има необично умирујуће дејство. Тако су сад Американци, познати иначе као велики потрошачи умирујућих средстава, кренули у потеру за црвеним рибацама.

... бели бор може да достигне старост до 500, маслина до 700, храст до 2000, а тиса до 3000 година.

... М. Наваро, трговац из Сижана (Францу

ска) убрао је у својој башти парадајз тежак 850 грама.

СИГУРАН ДОКАЗ

Ко би могао после овога рећи да козе нису досетљиве? Зар ова козица из зоолошког врта у енглеском граду

Хвицнеду то није доказала кад се попела на леђа бивола да би преко ограда добила слаткише.

ДРУМСКИ РАДИО-СЕРВИС

Недавно је радио-дифузија Бад Витемберга, у Немачкој, увела на путевима радио-сервис. Тако ће аутомобилисти сваког момента бити обавештени о стању на ауто-путевима и друмевима Западне Немачке као и о метеоролошким приликама.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) једна Голеова драма; 7) придевска заменица; 8) наш књижевник („С партизанима“); 10) наш композитор (Крсто); 12) наша река; 13) знак у математици; 15) град у Албанији; 16) умак; 17) слово латинице; 19) два самогласника; 20) високти из рода опнокриљца; 23) град у Гани; 24) град у Италији; 26) марка жита; 27) проналазак; 28) река у Бугарској; 30) ономатопеја лавежа; 31) першун; 32) град у Немачкој; 34) наша река; 36) присвојна заменица; 38) мера за тежину; 40) марка аутомобила; 41) град у Јапану; 42) отац (слов.); 43) земљиште; 44) узвик при журњу.

1	2	3	4	5	6
7		8			9
10		11		12	
13			14		15
16			17	18	19
		20		21	
22	23		24		25
26			27		
	28		29		
30		31		32	33
34	35		36	37	
38		39		40	
41					42
	43				44

Усправно: 1) својство неких хемијских елемената да емитују невидљиве честиче и зраке велике енергије; 2) амерички шаховски велимајстор; 3) река у Аустрији; 4) свеза; 5) наша хидроцентра; 6) једна Шекспирова трагедија; 7) личност из романа „Сага о Форзјетима“; 9) рудник каменог угља у Истри; 11) слово немачке азбуке; 14) енглеска титула; 18) драги камен; 20) немачка новчана јединица; 21) једно превозно средство; 22) првак; 23) некадашња српска престоница; 25) део коњске опреме; 29) службени спис; 30) једно превозно средство; 32) град у Истри; 33) тудипан; 35) летопис; 37) домаћа животиња; 39) свеза.

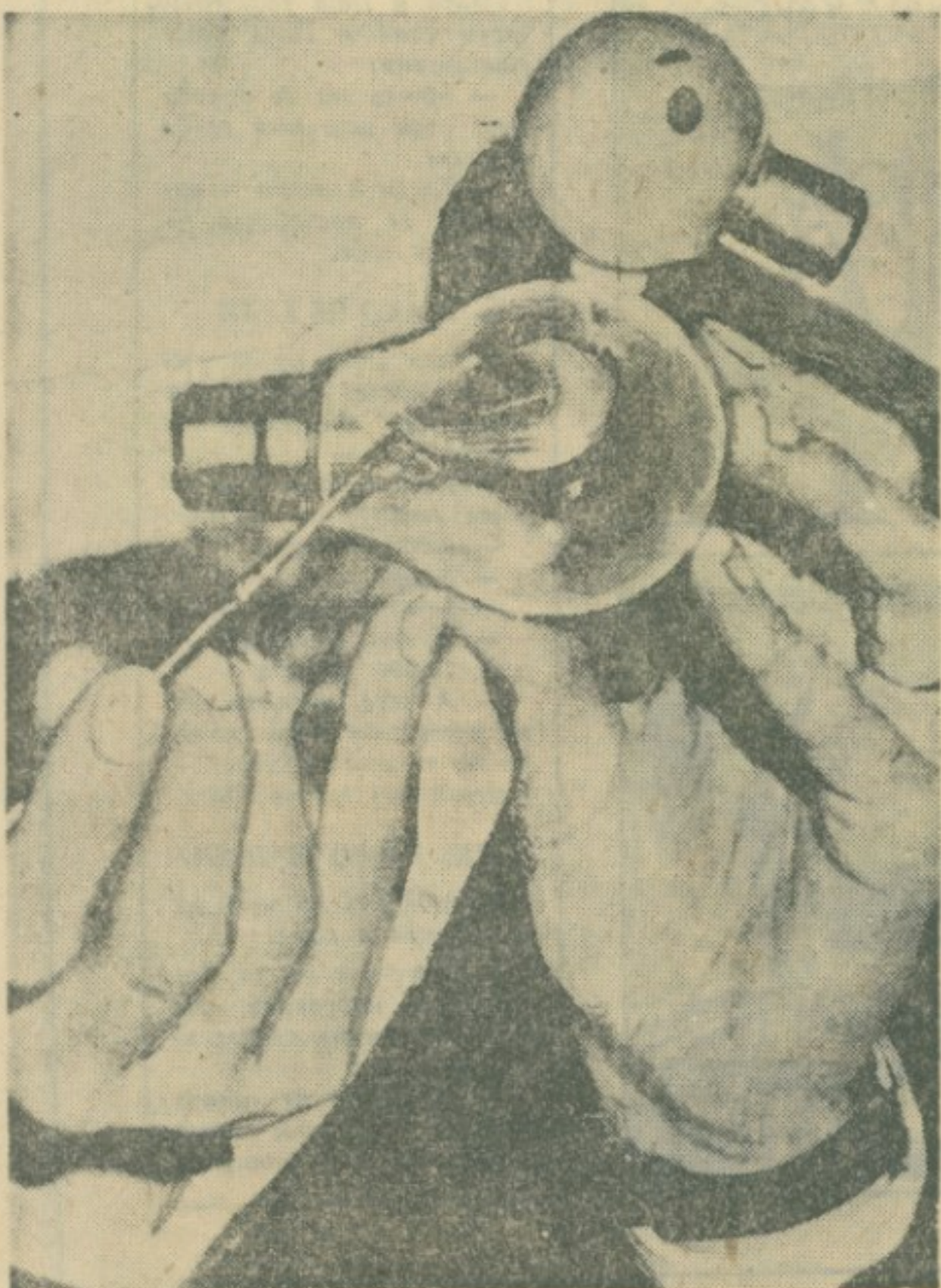
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) век; 4) рам; 7) архипелаг; 10) сто; 11) ага; 12) ал; 13) грам; 15) Т(уис) Е(олас); 16) море; 18) орао; 20) гол; 21) леј; 22) Верат; 25) рит; 27) Ита; 29) ила; 31) завршетак; 34) вб; 35) УАР; 36) тр; 37) Олиб; 39) Гуно; 41) ров; 42) Вон.

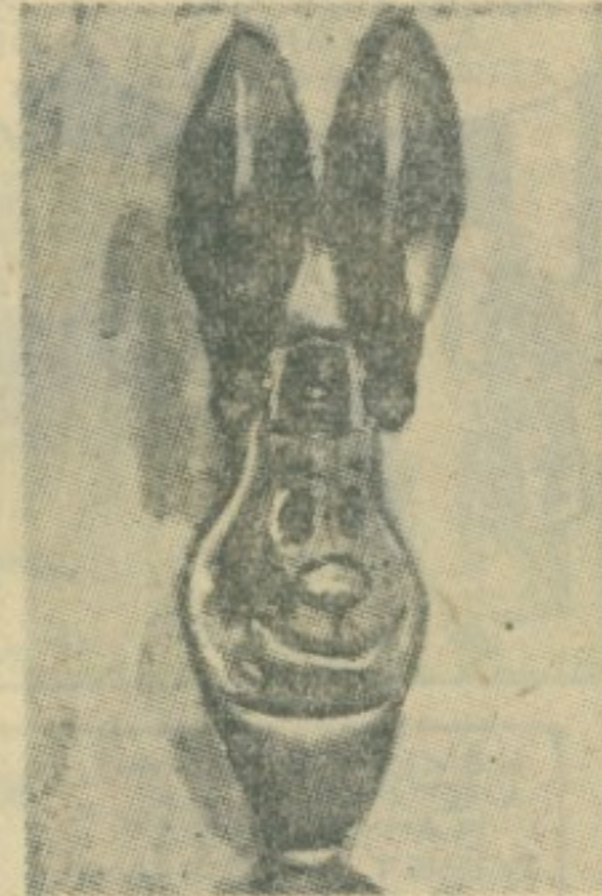
Усправно: 1) вртлог; 2) ехо; 3) ки; 4) ре; 5) ала; 6) Маглај; 7) Асам; 8) пар; 9) Гаво; 13) Гелер; 14) Молат; 17) роб; 19) Рет; 23) рикша; 24) стабло; 26) клатно; 27) избор; 28) ав; 29) И(во) Т(и)лар довић; 30) Акрон; 32) руб; 33) ерг; 38) Ив; 40) УБ.

НАПРАВИ САМ

ИГРЕ СА СИЈАЛИЦАМА

„Патак“ је главом залепљен са неког старог аутомобилчића, за сијалицу, односно између ње да би чаршће стајао. На сијалица и сијалице је гумени точак ци нацртајте његов труп.

Ако у кући имате неку употребљену, односно прегорелу сијалицу, у слободном времену се можете лепо забавити сами или са својим друговима.

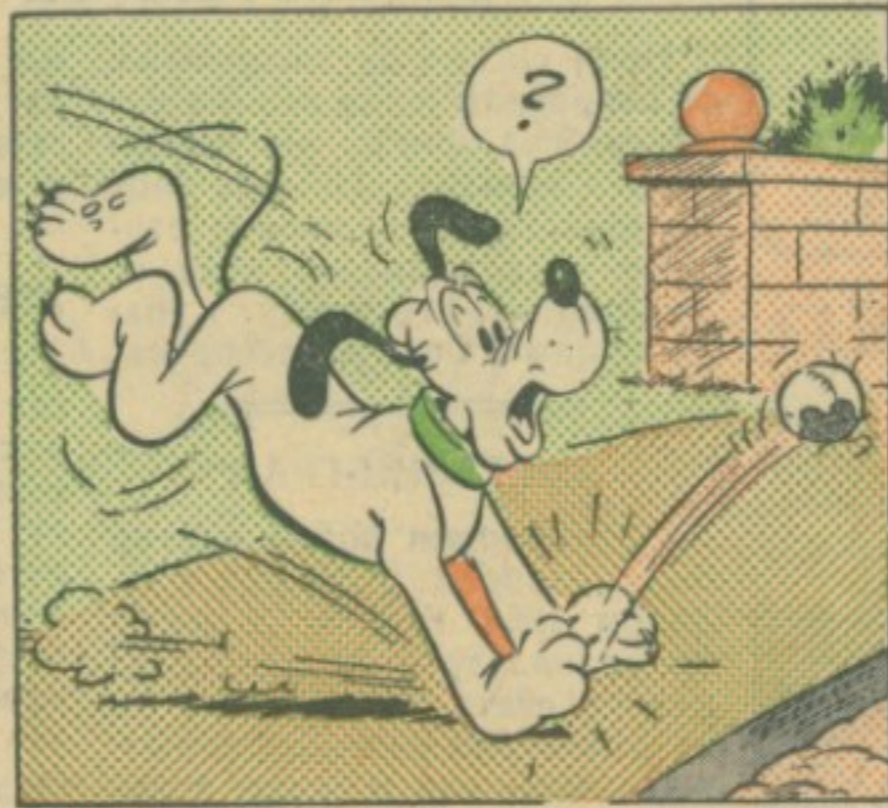
На нашим сликама су представљени зека, играч, патак и ракета које са мало стрпљења и воље лако можете начинити.

Лепа „зека“ начињен је од две прегореле сијалице дугуластог облика, једне обичне сијалице и чаше за јаје. Као што се и на слици види обична сијалица је у ствари глава зеца (исцртана тушем) и углављена у чашницу од јајета. А две дугуласте сијалице — залепљене су међусобно и са „главом“ лепљивом хартијом или фластером.

„Играч“ је такође исцртана сијалица чији је доњи део привезан марамицом за шаку или неку дужу и нижу дашчицу.

„Ракета“ је начињена од дугуласте сијалице око чијег доњег дела је обавијена челична жица и забодена у дрвено постоје. Да би веродостојније изгледала „ракета“ на доњем делу има и два дела начињена од лепљиве хартије.

**ЦОХ
НА
ЗАР**

Ква-Ква!

Увећује Паја Патак

ПАЖЉИВ МУЖ
Пата се жали пријатељима на Пају.
— Замислите само за годишњу браку покљонио ми је ове плоче: „Од морите се уз музику“, „Перите уз музику“, „Чистите уз музику“.

МОДЕРАН СТАН
Пата и Паја разгледају нови стан и Пата каже настојници:
— Много ми се допада овај стан што има свуда плакаре.
— Какви плакари — изненади се настојница, — на то су собе.

А АКО НЕ КУПИ
Дошла Пата на изложбу и после разгледања слика нита директора галерије:
— Колико стаје ова велика слика?
— 2.000 динара.
— А ова мања?
— 5.000 динара.
— А ова најмања?
— 10.000 динара.
— А нита мислите ако не купим ни једну колико ће то онда стајати? — изнервирано упита Пата.

НИЈЕ ИМАО ВРЕМЕНА
Пера Ждера се љути на фотографа и каже:
— Какве сте ми то фотографије направили. На њима личим на право идиота.
— Не бојте се нитта вост! Пера, нисам имао времена да их ретунирам.